

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2016-2017

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Martin Hříbek

**Sociální charakteristiky a motivace ke studiu u studentů na
univerzitě třetího věku Vysoké školy polytechnické Jihlava**

Praha 2017

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Zuzana Pěchotová

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR FULL-TIME STUDIES

2016-2017

BACHELOR THESIS

Martin Hříbek

**Social Characteristics and Motivation of Students to Study
University of the Third Age at the University of Polytechnics
Jihlava**

Prague 2017

The Bachelor Thesis Work Supervisor: Ing. Zuzana Pěchotová

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 29. 1. 2017

Autor práce: *Martin Hříbek*

Poděkování

Děkuji vedoucí mé bakalářské práce Ing. Zuzaně Pěchotové za cenné rady a informace, které mi poskytla při tvorbě této bakalářské práce. Dále děkuji všem respondentům za poskytnuté informace.

Anotace

Bakalářská práce nese název: Sociální charakteristiky a motivace ke studiu u studentů na univerzitě třetího věku Vysoké školy polytechnické Jihlava. Cílem této práce je zjištění sociální charakteristiky studentů s důrazem na jejich rodinný život, ekonomické zázemí a zájmy. Dalším cílem této práce je zjištění samotné motivaci studentů ke studiu na univerzitě třetího věku Vysoké školy polytechnické Jihlava. Práce je rozdělena na dvě části, a to na část praktickou a empirickou. V teoretické části jsou vymezeny základní pojmy, dále charakteristika stárnutí a stáří, změny související se stářím u seniorů. V neposlední řadě je zde seznámení se vzděláváním seniorů a univerzitami třetího věku. V empirické části jsou interpretována data získaná prostřednictvím kvantitativní metodologie, které verifikují či falsifikují předem stanovené hypotézy v úvodu této části bakalářské práce. Jako nástroj sběru dat bylo použito dotazníkové šetření u osob navštěvující univerzitu třetího věku Vysoké školy polytechnické Jihlava.

Klíčová slova

Aktivní stárnutí, senior, stárnutí, stáří, univerzita třetího věku, Vysoká škola polytechnická Jihlava, vzdělávání, vzdělávání seniorů, změny ve stáří.

Annotation

The bachelor thesis is entitled: Social Characteristics and Motivation of Students to Study at the University of the Third Age at the University of Polytechnics Jihlava. The aim of this study is to determine the social characteristics of students with their emphasis on their family life, economic background and interests. Another aim of this study is to determine the actual motivation of students to study at the University of the Third Age University of Polytechnics Jihlava. The work is divided into two parts, to a practical and empirical one. The theoretical part defines basic concepts, includes characteristics of aging, old age, and age-related changes of the elderly. And last but not the least, there is a description of education of the elderly and the universities of the third age. In the empirical part, data obtained through quantitative methodology are interpreted, which verify or falsify hypotheses presented in the introduction to this part of the thesis. As a data collection instrument, questionnaires for persons attending the University of the Third Age University of Polytechnics Jihlava are used.

Keywords

Active aging, age, aging, changes in old age, College of Polytechnics, education, education for the elderly, senior, Third Age University.

ÚVOD	9
TEORETICKÁ ČÁST	11
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	11
2 STÁRNUTÍ A STÁŘÍ	15
2.1 Charakteristika stárnutí a stáří	15
2.2 Historická péče o staré občany	17
2.3 Periodizace stáří.....	18
3 ZMĚNY SOUVISEJÍCÍ SE STÁŘÍM U SENIORŮ	20
3.1 Fyzické změny	20
3.2 Psychické změny.....	21
3.3 Sociální změny.....	23
4 VZDĚLÁVÁNÍ SENIORŮ	25
4.1 Možnosti vzdělávání seniorů	26
4.2 Vzdělávání seniorů ve vybraných státech Evropské unie.....	28
4.3 Vybrané didaktické metody ve vzdělávání seniorů	29
5 UNIVERZITY TŘETÍHO VĚKU (U3V)	32
5.1 Historie U3V	32
5.2 Asociace univerzit třetího věku	33
5.3 U3V na Vysoké škole polytechnické Jihlava	35
EMPIRICKÁ ČÁST	37
6 ÚVOD DO EMPIRICKÉ ČÁSTI	37
7 POPIS HYPOTÉZ	38
8 POPIS SOUBORU	40
9 STUDIUM ZVYŠUJE SOCIÁLNÍ KONTAKT	44
10 EKONOMICKY ZAJIŠTĚNÍ STUDENTI NA U3V	47
11 STUDIUM JAKO FORMA ZÁJMŮ	49
12 ZLEPŠENÁ PSYCHICKÁ STRÁNKA STUDENTŮ	52
13 STUDENTŮM U3V SE STUDIEM POMÁHÁ RODINA	54

ZÁVĚR	58
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	61
SEZNAM ZKRATEK	65
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	66
SEZNAM PŘÍLOH.....	68

ÚVOD

Nedílnou součástí každého lidského života jako takového je bezpochyby učení. Samotné učení začíná již od našeho narození, kdy si postupně během celého vývoje jedinec začíná osvojovat základní dovednosti. Velikou oporou při prvních začátcích života jsou rodiče jedince. Právě rodiče slouží jako první učitelé, kteří pomáhají jedinci s naučením základních norem a pravidel každodenního života. Autor této bakalářské práce si troufá říci, že rodiče jsou prvním stavebním kamenem pro nastartování prvního stupně vzdělávání.

Každý den se jedinci naučí několik nových věcí. V prvních začátcích se může jednat například o naučení chůze či prvních slůvek. Postupem vývoje se neustále jedinec učí nové a složitější věci, které by těžko v začátcích vývoje zvládl. Tento způsob učení si někdy v rychlém časovém presu ani neuvědomí. Přitom tyto začátky poznávání, aniž by si jedinec uvědomoval, že se vlastně jedná o učení, jsou ty nejdůležitější, které bude využívat mnohdy po celý život.

Nové dovednosti nezískává jedinec pouze během vlastního vývoje. Mezi další způsoby učení neodmyslitelně patří institucionální výchova, tedy výchova ve školách, kterou si v České republice lze představit jako soustavu vzdělávání, která umožňuje získat vzdělání pro budoucí profesní život. Většina lidí si také myslí, že vzdělávání je pouze pro osoby, které se soustavně připravují na výběr svého povolání. Opak je však pravdou. Právě takové osoby, které mají zájem se stále vzdělávat, lze nalézt také v postproduktivní fázi lidského života. Je to především z toho důvodu, že se u seniorů mění struktura časové osy dne. Dny, kdy se jako pracující jedinci dostávali domů navečer, uvařili večeři, postarali se o děti, již nenávratně skončily. V tu dobu přichází u většiny seniorů na řadu otázka: Co budu dělat ve svém volném čase? Někteří se začnou plně věnovat svým zájmům, další právě v tuto dobu začnou navštěvovat univerzity třetího věku (dále jen U3V), kde jednak přijdou do kontaktu se svými vrstevníky, tak se také dozví spousty nových zajímavých informací.

Tématem autorovy bakalářské práce jsou Sociální charakteristiky a motivace studentů ke studiu na univerzitě třetího věku Vysoké školy polytechnické Jihlava. Toto téma si vybral ze dvou důvodů. Prvním důvodem bylo to, že během své praxe na Soukromé vyšší odborné škole sociálně Jihlava přišel do kontaktu s řadou seniorů, kteří

studují či studovali na U3V a velice ho lákalo zjistit několik otázek týkajících se jejich motivace ke studiu, zda to nezatěžuje jejich partnery či rodinu atd. Druhým důvodem bylo to, že autora práce zajímá jakákoliv problematika týkajících se U3V.

Primárním cílem této bakalářské práce bude zjistit sociální charakteristiky studentů s důrazem na jejich rodinný život, ekonomické zázemí a zájmy. Sekundárním cílem této práce bude objasnit samotnou motivaci studentů ke studiu na U3V Vysoké školy polytechnické Jihlava (dále jen VŠPJ). Terciálním cílem této práce bude rozšíření autorových znalostí v oblasti vzdělávání dospělých.

Tato bakalářská práce bude rozdělena do dvou částí a to na část teoretickou a empirickou.

Teoretická část se bude dělit do pěti kapitol. První kapitola se bude zaměřovat na seznámení se základními pojmy jako je senior, andragogika, gerontologie, ageismus, gerontogogika a aktivní stárnutí. Druhá kapitola bude vymezovat stárnutí a stáří, především z pohledu jejich základní charakteristiky. Dále se v této kapitole zaměříme také na historický vývoj péče o staré občany. Závěr této kapitoly autor věnuje samotné periodizaci stáří. Třetí kapitola popíše změny související se stářím u seniorů z pohledu fyzických, psychických a sociálních změn. Čtvrtá kapitola se zaměří na vzdělávání seniorů. V této kapitole nalezne čtenář základní možnosti vzdělávání seniorů, dále vzdělávání seniorů ve vybraných státech Evropské unie a v neposlední řadě vybrané didaktické metody využívané ve vzdělávání seniorů. Poslední kapitola bude věnována U3V, kde se autor zaměří na historii těchto organizací, dále na asociaci univerzit třetího věku (dále jen AU3V) a na samotnou U3V na VŠPJ.

Pro empirickou část bakalářské práce bude zvolena kvantitativní metodologie výzkumu. Jako nástroj sběru dat se použije dotazník. Empirická část bude vypracována na základě analýzy dat získaných z dotazníkového šetření. Respondenti budou účastníci U3V na VŠPJ. Pomocí analýzy dat budou předem stanoveny hypotézy, v úvodu empirické části této bakalářské práce, buď verifikované či falsifikované.

Zdroje pro tuto bakalářskou práci budou informace získané z prostudované odborné literatury a internetových zdrojů.

Autor práce se domnívá, že tato bakalářská práce bude přínosem jednak pro osoby zabývající se vzděláváním dospělých, tak také pro budoucí studenty.

TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

V této bakalářské práci se budou čtenáři setkávat s několika zásadními pojmy, které jsou nezbytné k samotnému pochopení tématu práce. První kapitola tedy slouží k vymezení základních pojmů jako je senior, andragogika, gerontologie, ageismus, gerontogogika a aktivní stárnutí.

Senior

Pojem senior je v současné době pojem, u kterého najdeme nespočet definic. Šerák vymezuje pojem senior jako osoby, které jsou ve věku nad 60 let. Podotýká však také, že s postupným demografickým stárnutím populace se tato hranice posouvá nad 65 let.¹

Samotný termín se někdy ve společnosti identifikuje s pojmem důchodce, což však není zcela správné. V současné době by měl být pojem senior chápán spíše pro jedince, kteří si zbytek života dokáží více užívat (návštěva divadla, cvičení, atd.). Oproti tomu pojem důchodce je chápán především s nižším finančním rozpočtem ve srovnání se seniorem.²

V různých typech publikací zabývající se problematikou stáří, se můžeme setkat s různými přívlastky, pro osoby v této vývojové části života. Někteří jedinci jsou však k určitým formám přívlastkům hákliví, proto raději sami jedinci, kteří se vyskytují v této vývojové části svého života, pro sebe používají pojem senior.³

Andragogika

„Andragogika je vědní a studijní obor zaměřený na veškeré aspekty vzdělávání a učení se dospělých. Existují rozdílná pojetí andragogiky. V našem pojetí je andragogika specifická součástí věd o výchově, vzdělávání a vyučování.“⁴

¹ ŠERÁK, M. *Zájmové vzdělávání dospělých*. 1.vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-551-6.

² VIDOVIČOVÁ, L. a E. GREGOROVÁ, *Mainstreaming věku jako strategie managementu populací se stárnoucí demografickou strukturou*. 1. vyd. Praha: VÚPSV, výzkumné centrum Brno, 2007. ISBN 978-80-87007-57-0.

³ PETŘKOVÁ, A. a R. ČORNANIČOVÁ. *Gerontagogika: úvod do teorie a praxe edukace seniorů*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. ISBN 80-244-0879-1.

⁴ BENEŠ, M. *Andragogika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008, s. 11. ISBN 978-80-247-2580-2.

Veteška popisuje andragogiku jako vědu zabývající se vzděláváním dospělých, která zkoumá jednak teorii učení, tak samotnou praxi učení. V samotné andragogice se prolíná do několika dalších vědních oborů jako je například pedagogika, sociologie, psychologie, filosofie atd.⁵

Díky rozvíjející se formě dalšího vzdělávání má andragogika v České republice nezastupitelnou roli. Jedinci, kteří již sice nenavštěvují prezenční formy vzdělávání, se dále vzdělávají například formou profesního vzdělávání, kde si dále rozvíjejí svoje pracovní kompetence. V důsledku rozvoje celoživotního vzdělávání se andragogika vyskytuje jako samostatný studijní obor na několika vysokých školách v České republice.⁶

Gerontologie

Neopomenutelný děj v lidském životě je bezpochyby stárnutí, proto má také svůj vědní obor, kterým je gerontologie.⁷

Tento pojem pochází z řeckého slova gerontos, což znamená stařec a slova logos, který v překladu znamená nauka. Po přeložení těchto dvou slov nám tedy vyjde nauka o stáří. Nejedná se však o nauku z pohledu biologického, tyto pohledy zkoumá obecná biologie, ze kterých gerontologie čerpá. Samotná gerontologie se tedy zabývá potřebami starých osob, které souží ke zlepšování jejich života. Gerontologii lze rozdělit do třech skupin a to na experimentální, sociální a klinickou gerontologii.⁸

Dle Holmerové a kol. je gerontologie: „*obecný pojem pro nauku o stárnutí a stáří. Zkoumá z pohledu biologického, demografického, sociálního a z mnoha dalších aspektů.*“⁹

⁵ VETEŠKA, J. *Mediace a probace v kontextu sociální andragogiky*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-898-7.

⁶ PRŮCHA, J. a J. VETEŠKA. *Andragogický slovník*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3960-1.

⁷ DIENSTBIER, Z. *Průvodce stárnutím aneb jak ho oddálit*. 1.vyd. Praha: Radix, 2009. ISBN 978-80-86031-88-0.

⁸ KALVACH, Z. *Geriatric a gerontologie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2004. ISBN 80-247-0548-6.

⁹ HOLMEROVÁ, I., B. JURAŠKOVÁ a K. ZIKMUNDOVÁ. *Vybrané kapitoly z gerontologie*. 3., přeprac. a dopl. vyd. Praha: EV public relations, 2007, s. 12. ISBN 978-80-254-0179-8.

Ageismus

Podle slovníku cizích slov můžeme definovat ageismus jako: „*diskriminaci z důvodu věku, hyperkritický a přehnaně negativně zobecněný postoj ke stáří či předsudek o nízké kompetentnosti a o záporných osobních zvláštnostech starých lidí.*“¹⁰

Tento termín poprvé použil v druhé polovině 20. století Robert Butler pro rozčlenění znevýhodnění starých lidí ve společnosti. U těchto osob může být znevýhodnění patrné zejména v některých oblastech jejich života jako je například zaměstnání, zdravotní stav, sociální služby apod. Pohled mladší generace na všechny staré jedince je jednoznačně ovlivněn předsudky dané společností, kdy každý starý občan je nemocný, má zhoršené kognitivní funkce atd.¹¹

Gerontogogika

Gerontogogika je disciplína zabývající se celoživotním vzděláváním v oblasti edukace seniorů.¹²

Jak uvádí Špaténková a Smékalová v současné době se řeší kam tuto disciplínu zařadit či se také pojednává o samotném ustálení názvu této disciplíny. V odborné literatuře totiž můžeme naleznout různou variabilitu názvu jako například geragogika, gerontagogika apod.¹³

Livečka tuto vědní disciplínu charakterizoval již v roce 1979, jako disciplínu zabývající se vzděláváním dospělých jedinců na post-ekonomickou fázi jejich aktivního života. Tato disciplína obsahuje nejen teoretické východiska, ale také praktické metody pro vzdělávání dospělých osob.¹⁴

Dle Špaténkové a Smékalové: „*geragogika svým způsobem doplňuje a rozšiřuje tzv. vědy o výchově na pomyslnou „trojčlenku“: pedagogika-andragogika-geragogika.*“¹⁵

¹⁰ SLOVNÍK-CIZÍCH-SLOV: *Ageismus* [online]. [cit. 2016-11-04]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/ageismus>.

¹¹ ŠEREDOVÁ, A. *Sociální pomoc zdravotně postiženým a seniorům*. Třebíč: AMAPRINT-Kerndl, 2012. ISBN 978-80-87710-09-8.

¹² KALVACH, Z. *Geriatric a gerontologie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2004. ISBN 80-247-0548-6.

¹³ ŠPATENKOVÁ, N. a L. SMÉKALOVÁ. *Edukace seniorů: geragogika a gerontodidaktika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5446-8.

¹⁴ LIVEČKA, E. *Úvod do gerontopedagogiky*. Praha: ÚŠI MŠ ČSR, 1979.

¹⁵ ŠPATENKOVÁ, N. a L. SMÉKALOVÁ. *Edukace seniorů: geragogika a gerontodidaktika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2015, s. 18. ISBN 978-80-247-5446-8.

Aktivní stárnutí

Samotný pojem v minulých dobách byl spojován především se zdravotním stavem jedinců. V současné době tento pojem řadíme mezi velice rozsáhlé pojmy. Pod tímto pojmem si lze představit jednak fyzickou aktivitu, tak také samotnou účast starých osob ve společnosti. Pro samotné jedince tento pojem zahrnuje například realizaci svých zájmů z mládí i ve starším věku. Senior tedy může rozvíjet a naplňovat svoje sny i přes překážku svého věku.¹⁶

Světová zdravotnické organizace tento pojem definuje: „*jako proces zajištění optimálních příležitostí pro zdraví, účast na životě společnosti a bezpečí s cílem zajistit co nejlepší kvalitu života starších lidí.*“¹⁷

Ondrušková uvádí, že díky současnému zvyšování zdravotnické péče se v budoucnu setkáme s markantními rozdíly v oblasti zdraví u seniorů oproti seniorům dnešní doby. To se potvrdí i na zvýšení věku dožívání seniorů. Již zmíněný lepší zdravotní stav zvýší možnost například dalšího rozvoje vzdělávání u seniorů. Samotné vzdělávání pak budeme moci chápat jako jeden z prostředků naplňování aktivního stáří seniora.¹⁸

¹⁶ ŠPATENKOVÁ, N. a L. SMÉKALOVÁ. *Edukace seniorů: geragogika a gerontodidaktika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5446-8.

¹⁷ FRAM PROJEKT: *Aktivní stárnutí* [online]. [cit. 2016-11-05]. Dostupné z: <http://www.framprojekt.eu/aktivni-starnuti>.

¹⁸ ONDRUŠKOVÁ, J. *Stáří a smysl života*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1997-2.

2 STÁRNUTÍ A STÁŘÍ

Druhá kapitola teoretické části je věnovaná dvou zásadním pojmům a to pojmu stáří a stárnutí. První podkapitola seznamuje čtenáře se základními charakteristikami těchto dvou pojmů. Druhá podkapitola se zabývá tématem, které s těmito dvěma pojmy velice úzce souvisí, což je historická péče o staré občany. Poslední podkapitola této práce se zaměřuje na samotnou periodizaci staří.

2.1 CHARAKTERISTIKA STÁRNUTÍ A STÁŘÍ

Stárnutí každého jedince začíná již dnem jeho narození. Samotné miminko se jistě stále vyvíjí, ale již od té doby neustále stárne.¹⁹

Dle Langmeiera a Krejčířové je stárnutí situace, kdy dochází ke změně životních funkcí, které vedou ke snadnější zranitelnosti jedince.²⁰

Gregor tvrdí, že samotný děj stárnutí, který jedince vede ke stáří je značně ovlivněn jeho předcházejícím životem. Tedy jinak řečeno kvalita života v dospělosti se nám v jasné míře odrazí na stáří.²¹

Stáří je charakteristické období lidského života. Každý jedinec stárne, ačkoliv nemůžeme říci jednoznačně, že všichni stárneme stejnou rychlostí. Veliký vliv na stáří má psychický a fyziologický stav, který je pro každého jedince individuální. Vnímání stáří společností je velice různorodé, někdo ho bere jako stav odpočinku a klidu, jiný jako stav nemoci a ztráty nezávislosti.²²

Stuart-Hamilton tvrdí, že stáří jako takové bude muset umět přijmout každý jedinec, který si danou životní fází prochází.²³

¹⁹ DIENSTBIER, Z. *Průvodce stárnutím aneb jak ho oddálit*. 1.vyd. Praha: Radix, 2009. ISBN 978-80-86031-88-0.

²⁰ LANGMEIER, J. a D. KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2.vyd. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1284-9.

²¹ GREGOR, O. *Stárnout, to je kumšt*. 2. vyd. Praha: Olympia, 1990. ISBN 80-7033-040-6.

²² PACOVSKÝ, V. *Proti věku není léku?: úvahy o stárnutí a stáří*. 1.vyd. Praha: Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-486-1.

²³ STUART-HAMILTON, I. *Psychologie stárnutí*. 1.vyd. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-274-2.

Samotné stáří kategorizované dle samotného věku jedince je mnohdy velice zavádějící. Je to především díky tomu, že každý jedinec je jedinečná osobnost a ne každý má stejné fyziologické změny v dané věkové kategorii.²⁴

Mühlpachr uvádí, že „*Stáří není choroba, je však spojeno se zvýšeným výskytem nemocí a zdravotních potíží. Kromě smrti je hlavní hrozbou chorob ztráta soběstačnosti. Ta se s přibývajícím věkem výrazně snižuje, a starý člověk si tak nemůže své základní potřeby plně saturovat sám, což vede ke zvýšené závislosti na jiných lidech a mnohdy k nucené životní změně.*“²⁵

V životní etapě jako je právě stáří by si člověk řekl, že to nejhorší má do jisté míry za sebou, především v oblasti hledání partnera, pracovní pozice či samotného budování svého sociálního statusu ve společnosti. Opak je ale pravdou. Je pravda, že nemusíme řešit otázku výběru zaměstnání, ale na druhou stranu máme spoustu volného času. V osobním životě se setkáváme s různými typy negativních situací, jako jsou například nemoci, ztráta partnera či blízkých přátel.²⁶

Mezi významné znaky stáří bezesporu patří nalezení nového sociálního statusu, jelikož v tomto období života se naše sociální role může až několikrát změnit. Některé situace nám napomáhají získat nový sociální status. Je to například narození vnoučat, což z nás dělá automaticky prarodiče či právě odchod do důchodů nás z role produktivního jedince mění na jedince v důchodu.²⁷

Dle Vágnerové se jedinci v této vývojové etapě častěji vracejí hodně do minulosti, tedy do svého mládí.²⁸

Problémem dnešní mladé generace je převážně negativní postoj ke stáří jako takovému. Základní problém jako takový je ten, že vidí ve spojení se stářím pouze řadu negativních jevů, jako jsou změna vzhledu, vrásky, nemoci apod. V této souvislosti vychází i používání pro tento postoj pojem ageismus.²⁹

²⁴ TOMEŠ, I. *Sociální politika: teorie a mezinárodní zkušenost: výběr z přednášek přednesených na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy*. 1. vyd. Praha: Sociopress, 1996. ISBN 80-902260-0-0.

²⁵ MÜHLPACHR, P. *Gerontopedagogika*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004. s. 39. ISBN 80-210-3345-2.

²⁶ VODÁČKOVÁ, D. *Krizová intervence*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-696-9.

²⁷ ŠPATENKOVÁ, N. a L. SMÉKALOVÁ. *Edukace seniorů: geragogika a gerontodidaktika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5446-8.

²⁸ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1318-5.

²⁹ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.

2.2 HISTORICKÁ PÉČE O STARÉ OBČANY

V historické péči o staré jedince můžeme chápat jako prvního aktéra pomoci, především rodinu. Samotná rodina vždy myslela na pomoc starším a slabším jedincům.³⁰

Haškovcová uvádí, že staří lidé v naší zemi žili stejně, jak v ostatních zemích Evropy, přesněji řečeno ve většině případů byli doma, kde pomoc přicházela od členů rodiny.³¹

Objevují se samozřejmě i takové situace, kdy rodina pohrdala svými staršími předky a ve stáří jim nepomáhala. Toto mělo za důsledek to, že starší jedinci upadali do sociálního vyloučení či v některých případech padli na svoje samé dno. Opovržení své vlastní rodiny mělo za důsledek například to, že staří lidé skončili jako žebráci na ulici. Tito lidé, kteří se dostali až na pomyslné dno, také segregovala část společnosti.³²

S historickým vývojem pomoci starým lidem se setkáváme jednak s pomocí vlastní rodiny, ale také na druhou stranu, když rodina v této pomoci svým předkům selhala, je zde pomoc charitativního rázu. Charitativní ráz se objevoval již od středověku. Ve středověku je výrazná pomoc především formou církve. Významné bylo také zakládání klášterů pro chudé. Později pomoc přecházela i do institucionálního charakteru, tedy kdy pomoc přecházela na jednotlivé obce. S tím souvisí vznik například domovského práva, které zaručovalo postarání se ze strany obce o své chudé jedince.³³

Veškerá charitativní pomoc měla jediný cíl. Tím bylo zajistit alespoň elementární pomoc pro nesoběstačné staré občany. Postupem času se začíná pomalu vyvíjet pomoc prostřednictvím státu. Významný rozvoj se objevuje po roce 1948, kdy docházelo především budování domovů pro seniory. Tyto domovy měly však velmi daleko do dnešní podoby takovýchto zařízení. Především z důvodu jejich nedostatečného vybavení ve smyslu zařízení těchto objektů. První domovy pro seniory byly přestavěné staré kasárny. Většina těchto zařízení byla vybudována v periferních částech

³⁰ HAŠKOVCOVÁ, H. *Fenomén stáří*. 2. vyd., podstatně přeprac. a dopl. Praha: Havlíček Brain Team, 2010. ISBN 978-80-87109-19-9.

³¹ HAŠKOVCOVÁ, H. *Fenomén stáří*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1990. ISBN 80-7038-158-2.

³² Tamtéž.

³³ HANZL, D. *Úvod do sociální politiky*. Třebíč: AMAPRINT-Kerndl, 2012. ISBN 978-80-87710-02-9.

obydlených měst, což mělo význam toho, aby staří a nemohoucí lidé nepohoršovali svoji zdravotní a finanční stránkou širokou společností.³⁴

2.3 PERIODIZACE STÁŘÍ

V současné době se můžeme setkat s několika varianty členění periodizace staří. V níže uvedeném textu se blíže seznámíme s několika periodizacemi staří.

Kalvach „rozlišuje staří kalendářní, sociální a biologické“.³⁵ Kalendářním stařím popisuje jasně vymezené staří. Tedy takové staří, ve kterém nejsou mezi jedinci značné rozdíly. Věková hranice tedy začíná okolo 65 let. Současná hranice staří se však díky demografické struktuře a velice kvalitní zdravotné péči neustále zvyšuje. Sociální staří souvisí především se změnami sociálních statusů. O sociálním staří se dá hovořit u jedince, který v současné době dosáhl důchodového věku, tedy možnosti pobírat penzi. Biologické stárnutí, jak už z názvu vypovídá, pojednává o změně související s biologickými funkcemi lidského organismu., které zahrnují například nervový systém, pohybový aparát apod.³⁶

Šeredová kategorizuje staří dle světové zdravotnické organizace takto:

*„rané staří /stárnoucí člověk/ - 60 – 74 roků
vlastní staří /pravé staří, sénium/ - 75 – 89 roků
dlouhověkost – 90 a více let“³⁷*

Říčan uvádí ve své publikaci rozdělení stárnutí takto:

*„45 – 60 let střední věk
60 – 75 let rané staří
75 – 90let pokročilý věk
90 a více let vysoký věk, dlouhověkost“³⁸*

³⁴ HAŠKOVCOVÁ, H. Fenomén staří. 1. vyd. Praha: Panorama, 1990. ISBN 80-7038-158-2.

³⁵ KALVACH, Z. *Geriatric a gerontologie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2004, s. 47. ISBN 80-247-0548-6.

³⁶ KALVACH, Z. *Geriatric a gerontologie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2004. ISBN 80-247-0548-6.

³⁷ ŠEREDOVÁ, A. *Sociální pomoc zdravotně postiženým a seniorům*. Třebíč: AMAPRINT-Kerndl, 2012, s. 15. ISBN 978-80-87710-09-8.

³⁸ ŘÍČAN, P. *Cesta životem*. 2. vyd. Praha: Portál, 2004, s. 332. ISBN 80-7367-124-7.

Kalvach dále rozděluje stáří také do tří základních skupin:

„65 – 74 let mladí senioři

75 – 85 let staří senioři

86 let a více velmi staří senioři“³⁹

První skupina je nazvaná mladí senioři. V této skupině, se zabývají senioři především takovými starostmi, jako je například vyplnění jejich volného času například prostřednictvím realizací svých zájmů. Druhá skupina, v periodizaci, nese název staří senioři. V této fázi se již můžeme setkat například se ztrátou jednoho z partnerů či výskytem nějaké nemoci. Poslední fáze se označuje jako velmi staří senioři. V této fázi je řešena problematika týkající se postarání se o vlastní osobu seniora především v oblasti základních životních potřeb.⁴⁰

Haškovcová tvrdí, že *„vzrálým stářím (sénium) rozumíme kategorii tzv. pokročilého neboli stařeckého věku tj. 75-89 let. Lidé této věkové kategorie zpravidla, již vykazují snížení psychických a fyzických sil.“⁴¹*

Šimíčková-Čížková uvádí, že variability pohledů na periodizaci stáří je veliké množství. Některé periodizace jsou rozdělené do třech skupin, jiné například do šesti částí. Na čem se však téměř většina autorů shodne, je samotný začátek periodizace stáří, kterým je 60 rok lidského života. V tomto období totiž nastávají další zaznamatelné změny rozlišující se od předcházejícího období lidského vývoje.⁴²

³⁹ KALVACH, Z. *Geriatric a gerontologie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2004, s. 47. ISBN 80-247-0548-6.

⁴⁰ KALVACH, Z. *Geriatric a gerontologie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2004. ISBN 80-247-0548-6.

⁴¹ HAŠKOVCOVÁ, H. *Fenomén stáří*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1990, s. 21. ISBN 80-7038-158-2.

⁴² ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, J. *Přehled vývojové psychologie*. 1. vyd. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1999. ISBN 80-7067-953-0.

3 ZMĚNY SOUVISEJÍCÍ SE STÁŘÍM U SENIORŮ

Třetí kapitola teoretické části této bakalářské práce je věnována změnám, které souvisí se stářím u seniorů. V následujících podkapitolách se blíže seznámíme se základními změnami týkajícími se oblastí tělesných, psychických, sociálních.

3.1 FYZICKÉ ZMĚNY

Stáří jako takové s sebou přináší mnohé změny. Mezi velice charakteristické změny ve stáří jsou právě změny v oblasti fyziologie. Samotné stárnutí je ovlivněno jednak genetickými předpoklady, tedy znaky zděděnými od svých předků, či právě samotnými vlivy prostředí.⁴³

Gregor tvrdí, že *„Základem fyzických změn ve stáří je opotřebenost orgánů, zpomalená látková přeměna (metabolismus) a pokles práce biologických adaptačních mechanismů.“*⁴⁴

Vágnerová se v souvislosti s fyzickými změnami ve stáří zaměřuje na genetické a vnější faktory. Genetické faktory popisuje jako předpoklady tak, že v každém jedinci jsou již zakódovány určité geny, které nám již působí na stárnutí organismu. Samotné stárnutí ovlivňuje jednak genetická informace tak také mutace jednotlivých genů. Od toho se pak ovlivňuje i průběh stárnutí. V současné době se také setkáme s několika teoriemi, které tvrdí, že stárnutí je ovládáno jedním genem. Více pravděpodobné je však to, že závisí na více genech společně s interakcí s vnějším prostředím. Vnější faktory popisuje jako děje, které jednoznačně ovlivňují stárnutí. Můžeme mezi ně řadit například špatnou životosprávu, kouření apod.⁴⁵

Ve vzdělávání dospělých si můžeme všimnout fyziologických změn organismu například v sensorické oblasti konkrétně sluchu či zraku. Změny v oblasti sluchového aparátu zaznamenáme především v problémech seniorů rozlišit různé zvukové frekvence. Dalším problémem může být například nedoslýchavost. Některé změny v této oblasti se dají řešit například pomocí používání kompenzačních pomůcek. Ztráta

⁴³ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.

⁴⁴ GREGOR, O. *Muži nestárnou? Ale ženy žijí déle*. Kladno: Delta, 1998, s. 21. ISBN 80-86091-07-4.

⁴⁵ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.

sluchu může být jedním z obav při vzdělávání seniorů. Situace, kdy senior neuslyší například výklad přednášejícího, může být jeden z důvodů pro ukončení studia.⁴⁶

Další podstatnou fyziologickou změnou v této etapě života prochází bezpochyby zrakové centrum. Problémů v zrakovém aparátu je nespočet. Základní problémy u seniorů ve zrakové části mohou být například krátkozrakost, dalekozrakost, problém při zaostřování, špatné rozlišení barev apod. V současné době však můžeme díky různým způsobům, ať už využíváním kompenzačních pomůcek, jako jsou například různé typy brýlí, či v některých případech operativní formou tyto problémy eliminovat popřípadě zcela odstranit.⁴⁷

3.2 PSYCHICKÉ ZMĚNY

Tak jako jsou vnímány ve stáří fyziologické změny, stejně tak můžeme pozorovat přeměnu v psychické sféře jedince. Některé změny mohou být důsledkem biologických změn, jiné vlivem psychosociální.⁴⁸

S přibývajícím věkem lze pozorovat u jedinců význačné změny související s fungováním psychické části organismu. Problematika změn v oblasti psychické části organismu je velice individuální a odlišné pro každého jedince. Mezi charakteristické rysy těchto změn řadíme například celkové zpomalení organismu, poruchy paměti, vnímání atd.⁴⁹

U starých osob je patrná především snížená rychlost v daném jednání. Jinak řečeno nejsou tak rychlí v jednání jako v předešlých etapách života. Ukazuje se zpomalenost i rozhodování. Samotné rozhodování může být pro seniory často velice stresující. Velikou roli hraje v rozhodování také únava, která může samotnou reakci ještě více zpomalit. Zpomalené jednání má pro některé seniory kladný vliv, který se odráží především v trpělivosti daného jedince.⁵⁰

⁴⁶ ŠPATENKOVÁ, N. a L. SMÉKALOVÁ. *Edukace seniorů: geragogika a gerontodidaktika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5446-8.

⁴⁷ PETŘKOVÁ, A. a R. ČORNANIČOVÁ. *Gerontagogika: úvod do teorie a praxe edukace seniorů*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. ISBN 80-244-0879-1.

⁴⁸ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.

⁴⁹ LANGMEIER, J. a D. KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2.vyd. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1284-9.

⁵⁰ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.

Objevují se výrazné problémy v oblasti paměti. Ve většině případů se vyskytují výpadky především v paměti krátkodobé. Krátkodobou paměť je však v dnešní době možné účinně rozvíjet například prostřednictvím různých her. Oproti zhoršenému vybavování krátkodobé paměti je na tom mnohem lépe paměť dlouhodobá. Prostřednictvím dlouhodobé paměti si lze vybavovat vzpomínky z dob dávno minulých v našem životě. Velmi často je tedy možné si i ve vysokém věku vybavovat zážitky ze svého osobního či profesního života, které jsme prožili v mládí.⁵¹

Špaténková a Smékalová podotýká, že obecně vzato poruchy paměti se většinou objevují kolem 70-tého až 90-tého roku života. Co se týká využívání paměti, během různých druhů funkcí je velice individuální. Hlavní roli v tomto hraje zdravotní stav jedince či genetické předpoklady daného jedince.⁵²

Co se týká paměti v oblasti vzdělávání seniorů, tak má značné rozdíly oproti paměti, kterou mají jedinci v mládí. Během vzdělávání seniorů tedy musíme brát značné ohledy především na délku času. Je totiž jisté, že oproti mladým jedincům potřebují daleko více času na zapamatování probírané problematiky. U seniorů můžeme nalézt také více chyb během učení dané nové problematiky. Pokud si však senioři jdou za svým cílem a využívají všechny možnosti k osvojení si dané problematiky, mohou úspěšně dojít k cíli a nové materiály úspěšně zvládnout a vstřebat.⁵³

Jako další psychické změny můžeme zaznamenat v oblasti pozornosti. U pozornosti především zkoumáme čas, tedy dobu, kdy jsme schopni udržet pozornost. Právě u seniorů je udržení pozornosti na delší dobu někdy veliký problém. Dále co zkoumáme je zaměření pozornosti na více věcí, což bývá dalším problémovým stavem u seniorů.⁵⁴

Další bod, který je v této fázi velice ovlivněn, je bezpodmínečně vnímání. Špaténková a Smékalová uvádí, že „*Vnímání je základním poznávacím procesem přijímání, výběru a zpracování informací pomocí smyslových orgánů. V každém věku je ovlivněno dosavadní zkušeností, právě probíhající činností i zaměřeností člověka.*“⁵⁵

⁵¹ PETŘKOVÁ, A. a R. ČORNANIČOVÁ. *Gerontagogika: úvod do teorie a praxe edukace seniorů*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. ISBN 80-244-0879-1.

⁵² ŠPATENKOVÁ, N. a L. SMÉKALOVÁ. *Edukace seniorů: geragogika a gerontodidaktika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5446-8.

⁵³ KALVACH, Z. *Geriatric a gerontologie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2004. ISBN 80-247-0548-6.

⁵⁴ ŠPATENKOVÁ, N. a L. SMÉKALOVÁ. *Edukace seniorů: geragogika a gerontodidaktika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5446-8.

⁵⁵ ŠPATENKOVÁ, N. a L. SMÉKALOVÁ. *Edukace seniorů: geragogika a gerontodidaktika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2015, s. 66. ISBN 978-80-247-5446-8.

Co se týká samotné inteligence v tomto období, již delší dobu převládal ve společnosti názor o snížení inteligence v této části života. Výzkumníci zabývající se danou problematikou však přišli na to, že se nejedná o sníženou inteligenci u těchto jedinců. Snížená inteligence určitých schopností je v těchto případech velice individuální ba i dokonce v některých případech nezměněná.⁵⁶

Veliké odlišnosti můžeme pozorovat také v emočním prožívání starých osob. Emoční struktura v této fázi je velice kolísavá, jelikož se můžeme setkat od pocitu štěstí a radosti po depresivní stavy. Velký vliv na emocionalitu má i funkčnost somatických struktur jedince. Stav emocí daného jedince značně ovlivňuje správné fungování celého organismu především v oblasti psychických jevů, jako je například paměť či vnímání.⁵⁷

Jak uvádí Gregor, u starých osob se můžeme setkat s nerovnoměrným uspořádáním emocí, čímž jsou velice snadno napadnutelní. Tito jedinci však požadují ohleduplnost a pochopení od společnosti v důsledku těchto situací jejich věku.⁵⁸

3.3 SOCIÁLNÍ ZMĚNY

Tak, jako probíhají změny fyziologické či psychické, odráží se také stáří v sociálních změnách. Základní sociální změny se týkají několika zásadních oblastí. První oblast je neúprosně ztráta sociálního kontaktu, která vzniká v různorodé míře a je velice individuální. Pro některé jedince, však může vést ztráta kontaktu se společností psychické strádání, jelikož ne každý má svoji rodinu, se kterou alespoň udržuje elementární sociální kontakt. Druhým bodem, který je ovlivněn, je zvýšená možnost volného času. Někteří jedinci tuto příležitost využijí k realizaci svých zájmů, které v důsledku například profesního života museli odkládat na druhou kolej. Trávení volného času prostřednictvím svých koníčků však nevyužívají všichni jedinci. Ocítají se tedy uprostřed velkého časového množství, což může mít za důsledek úplné odloučení od dané společnosti.⁵⁹

⁵⁶ PETŘKOVÁ, A. a R. ČORNANIČOVÁ. *Gerontagogika: úvod do teorie a praxe edukace seniorů*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. ISBN 80-244-0879-1.

⁵⁷ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.

⁵⁸ GREGOR, O. *Stárnout, to je kumšt*. 2. vyd. Praha: Olympia, 1990. ISBN 80-7033-040-6.

⁵⁹ Tamtéž.

Základní formou sociálního kontaktu je nepochybně rodina. Další formou sociálního kontaktu je bezpochyby kontakt seniora se svými vrstevníky. Ten je však někdy z větší míry omezen, ať už z důvodů špatného zdravotního stavu či zvýšené úmrtnosti mezi přáteli seniora.⁶⁰

Vágnerová uvádí, že senior by měl mít také svoje soukromí. Jinak řečeno místo, kde bude mít svůj klid.⁶¹

Mezi stěžejní body sociálních změn řadíme také samotnou změnu sociálního statusu. V tomto období se nám může několikrát během krátké doby změnit. Jako příklad může být situace, kdy se jedinec stane prarodičem z důvodu narození vnoučat. Další takovou situaci můžeme nalézt například, když senior začne navštěvovat vzdělávací programy a získá nový sociální status v dané společnosti.⁶²

Velikou sociální změnu představuje ztráta partnera. Každý v této fázi života ví, že jednou přijde to, že zůstane na světě sám, tedy přesněji řečeno bez svého životního partnera. Nikdo si to však nepřipouští až do té doby, kdy to nastane. Překonání této situace patří mezi jedny z nejtěžších životních zkušeností.⁶³

Někteří jedinci, kteří již žijí sami, využívají různých možností, aby zabránili upadnutí do samoty. Mezi takové prostředky můžeme řadit například telefonování s blízkými, které i v případě, že jsou od sebe velice vzdáleni, může senior využívat. Dalším takovýmto zdrojem je pořízení domácího mazlíčka, který pomáhá seniorovi nebýt v těžkých životních chvílích sám.⁶⁴

⁶⁰ ŠPATENKOVÁ, N. a L. SMÉKALOVÁ. *Edukace seniorů: geragogika a gerontodidaktika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5446-8.

⁶¹ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.

⁶² ŠPATENKOVÁ, N. a L. SMÉKALOVÁ. *Edukace seniorů: geragogika a gerontodidaktika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5446-8.

⁶³ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1318-5.

⁶⁴ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.

4 VZDĚLÁVÁNÍ SENIORŮ

Celý svět neodmyslitelně ovlivňuje stárnutí populace, což můžeme řadit mezi jeden z největších problémů 21. století. Tato demografická situace nepochybně zasáhne do velké části oblastí různých druhů. Oblast, která již byla touto vlnou stárnutí zasažena, je nepochybně vzdělávání. V současné době, již není vnímáno vzdělávání pouze u dětí či mladších jedinců.⁶⁵

Velká potřeba vzdělávání se objevuje v oblasti celoživotního vzdělávání, do které bezpochyby řadíme vzdělávání seniorů.⁶⁶

Vzdělávání seniorů řadíme mezi složku vzdělávání dospělých. Mezi charakteristické znaky patří například dobrovolnost či motivace. V současné době nemůžeme zařazovat vzdělávání seniorů pouze mezi zájmové vzdělávání. Ačkoliv většina seniorů bere vzdělání jako svého koníčka, tedy zájmově. S měnící se demografickou strukturou nalézáme čím dál více osob ve starším věku, které si díky dalšímu vzdělávání například doplňují svoji kvalifikaci. Je to především z důvodů, že se také zvyšuje odchodová hranice do důchodu.⁶⁷

Začátek rychlého stárnutí Evropy začíná být velikým problémem. Stárnutí neodmyslitelně předbíhá výměnu nových generací, což s sebou přináší mnohé úskalí. Z důvodů nízké porodnosti a tím pádem i sníženému vývoji nových mladých jedinců ubývá osob v produktivním věku. Senioři však nechtějí být vyřazeni ze společnosti a tak se nadále chtějí rozvíjet. Hlavním důsledkem této situace je systém vzdělávání seniorů, který umožňuje seniorům se dále rozvíjet nejenom v oblasti nových poznatků, ale také v duševním a fyzickém zdraví. Cílem tohoto vzdělání je nové začlenění seniora do společnosti a svého nového sociálního statusu, kde bude nacházet stále nové sociální kontakty.⁶⁸

Dle Petřkové a Čornaničové by mělo mít vzdělávání seniorů rozdílné od vzdělávání mladých osob. Především ve stanovování a hodnocení cílů. U mladých jedinců se budeme zaměřovat na získané vědomosti a dovednosti během samotného studia.

⁶⁵ ŠPATENKOVÁ, N. a L. SMÉKALOVÁ. *Edukace seniorů: geragogika a gerontodidaktika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5446-8.

⁶⁶ Tamtéž.

⁶⁷ ŠERÁK, M. *Zájmové vzdělávání dospělých*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-551-6.

⁶⁸ MÜHLPACHR, P. *Gerontopedagogika*, 2. vyd., Brno: Masarykova univerzita 2009, ISBN 978-80-210-5029-7.

U vzdělávání seniorů však nebudeme hledět na jednotlivé získané vědomosti či dovednosti během studia. Oproti mladším osobám nás u seniorů bude zajímat například rozvoj nových zkušeností či navýšení jejich dosavadních informací. U seniorů dále vzdělávání pomáhá s vyplňováním volného času či se socializací se svými vrstevníky.⁶⁹

4.1 MOŽNOSTI VZDĚLÁVÁNÍ SENIORŮ

Následující kapitola je věnována jednotlivým možnostem ve vzdělávání seniorů. Text blíže seznámí čtenáře s akademií třetího věku, univerzitou volného času, univerzitou třetího věku, virtuální univerzitou třetího věku a s kluby seniorů.

Akademie třetího věku (A3V)

S touto formou vzdělávání se můžeme setkávat od 20. století. S A3V se ve většině případů setkáváme v místech, kde se nenachází žádná vysoká škola. V začátcích této formy vzdělávání pomohla velice záštita různých organizací především Červeného kříže. Velikým rozdílem oproti U3V je to, že se zde neskládají žádné formy testů či zkoušek.⁷⁰

A3V bývají z pravidla zřizovány prostřednictvím různých organizací, jako je například muzeum, kulturní domy apod. Samotný rozsah studia je velice individuální, můžeme se tedy setkat s blokem, který bude zaměřen a řešen na jedno téma pouze v jedné přednášce či ve více přednáškách.⁷¹

V porovnání s U3V se A3V prokazuje jako jednodušší forma vzdělávání. Stejně tak jak na U3V se i zde setkáme s formou přednášek a seminářů. Také se zde můžeme setkat s různými formami exkurzí. Po ukončení je účastníkům předán certifikát o absolvování daného kurzu.⁷²

⁶⁹ PETŘKOVÁ, A. a R. ČORNANIČOVÁ. Gerontagogika: úvod do teorie a praxe edukace seniorů. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. ISBN 80-244-0879-1.

⁷⁰ BOČKOVÁ, V. *Celoživotní vzdělávání - výzva nebo povinnost?*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 2000. ISBN 80-244-0155-X.

⁷¹ ŠPATENKOVÁ, N. a L. SMÉKALOVÁ. *Edukace seniorů: geragogika a gerontodidaktika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5446-8.

⁷² ŠERÁK, M. *Zájmové vzdělávání dospělých*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-551-6.

Univerzity volného času (UVČ)

UVČ ve většině případů bývá zřizována vysokou školou, jako další forma zájmového vzdělávání. Oproti U3V či A3V má několik rozdílů. Zásadním rozdílem je převážně to, že nemá jasně vymezenou cílovou skupinu. Mohou jí tedy navštěvovat jak studenti, senioři tak i jiné skupiny účastníků. Jedinou podmínkou je, aby splňovali hranici minimálně 18 let. O vzniku první UVČ v České republice se velice zasloužila Dana Steinová. První UVČ vznikla v roce 1993 v Praze.⁷³

Univerzity třetího věku (U3V)

U3V nalezneme podrobně popsané v kapitole číslo 5.

Virtuální univerzita třetího věku (VU3V)

Se současným rozvojem počítačové gramotnosti je tato forma vzdělávání určena především seniorům, kteří z důvodu vzdálenosti od univerzity či svého zhoršeného zdravotního stavu nemohou navštěvovat prezenční studium. Jedná se o formu, kdy senioři spolupracují na vzdělávání pomocí počítače. Prostřednictvím internetu jsou seniorům zpřístupňovaná videa od lektorů, samostatná práce či možnost samotné komunikace s lektory. Výhodou této formy vzdělávání je ta, že ji senioři mohou aplikovat všude tam, kde mají přístup k internetu.⁷⁴

Kluby seniorů

Kluby seniorů si můžeme představit jako zařízení, ve kterém se setkávají jedinci především stejných zájmů a věku. V edukační rovině mají kluby seniorů místo především v pořádání besed na různá témata jednorázového charakteru. Dále se v této formě můžeme setkat s navštěvováním různých zájmových kulturních odvětví, jakož jsou například muzea, divadla, exkurze apod.⁷⁵

⁷³ ŠPATENKOVÁ, N. a L. SMÉKALOVÁ. *Edukace seniorů: geragogika a gerontodidaktika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5446-8.

⁷⁴ KLUB AKTIV: *Informace o VU3V* [online]. [cit. 2016-11-04].

Dostupné z: <http://www.klubaktiv.cz/info>.

⁷⁵ ŠPATENKOVÁ, N. a L. SMÉKALOVÁ. *Edukace seniorů: geragogika a gerontodidaktika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5446-8.

4.2 VZDĚLÁVÁNÍ SENIORŮ VE VYBRANÝCH STÁTECH EVROPSKÉ UNIE

Druhá podkapitola čtenáře seznamuje se vzděláváním seniorů ve vybraných zemích. V následujícím textu se tedy čtenář blíže podívá na vzdělávání seniorů v Polsku, Rakousku, Maďarsku, Německu a Finsku.

Polsko

Polsko se řadí mezi jednu z prvních zemí, ve které se objevila U3V. První U3V vznikla v roce 1976 ve Varšavě, o rok později byla otevřena další U3V ve Vratislavi. V současné době v Polsku nalezneme okolo 400 U3V. Samotné fungování U3V se dělí na dvě skupiny. První je skupina, která spadá pod akademické půdy, tedy vysoké školy. Mezi druhou skupinu řadíme U3V, které fungují prostřednictvím určitých typů nadací. Ve větší míře je financováno studium z poplatků posluchačů.⁷⁶

Rakousko

V Rakousku se setkáváme s mezigeneračním vzděláváním seniorů. Jinak řečeno Rakousko se snaží integrovat seniory mezi mladší ročníky. Senioři tedy studují společně s mladšími jedinci. Na některých typech škol je však zapotřebí, aby senior složil přijímací zkoušky. Ty se jednájí především uměleckých oborů, kde velice často přijímací zkouška obnáší ještě navíc talentovou zkoušku. Oproti studentům na U3V v České republice jsou v Rakousku shovívavější k věkové struktuře. Na U3V tedy může studovat již žena ve věku 40 let či muž ve 45 letech.⁷⁷

Německo

Německo je charakteristické tím, že každá spolková země si svoji organizaci vzdělávání seniorů řídí sama. Setkáme se zde stejně jako v České republice s U3V, dále tu však najdeme tzv. lidové vysoké školy, které jsou jednak v každém okrese a na každé z nich nalezneme část zabývající se vzděláváním seniorů tzv. akademie. Ty jsou v porovnání s naší zemí podobní s A3V. Přednášky zde probíhají zpravidla ve večerních

⁷⁶ ŠPATENKOVÁ, N. a L. SMÉKALOVÁ. *Edukace seniorů: geragogika a gerontodidaktika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5446-8.

⁷⁷ Tamtéž.

hodinách. Některé typy studia jsou zakončeny zkouškou, po které absolvent obdrží certifikát.⁷⁸

Maďarsko

Pro Maďarsko je charakteristické především to, že v současné době nemají žádný strukturovaný vzdělávací systém v oblasti vzdělávání dospělých. Vyskytují se zde programy pro osoby starší 50 let, což bychom mohli považovat za období U3V v České republice. Vyskytují se však jen v několika městech, což může být pro některé jedince nevyhovující. Jako další formy zde můžeme naléznout určité druhy vzdělávacích kurzů.⁷⁹

Finsko

Ve Finsku se s první U3V setkáváme roku 1985 ve městě Jyväskylä. Na posluchače těchto univerzit nemají kladené žádné požadavky tedy ani týkající se hranice věku či jejich předchozího vzdělávání. O financování těchto zařízení můžeme říci, že je více zdrojové, jelikož se realizuje skrz samotné poplatky posluchačů či například z peněz získaných z různých typů projektů.⁸⁰

4.3 VYBRANÉ DIDAKTICKÉ METODY VE VZDĚLÁVÁNÍ SENIORŮ

Třetí podkapitola se zaměřuje na jednotlivé didaktické metody, které jsou využívány v praktickém vzdělávání seniorů. Čtenáře tedy blíže seznámí s metodami jako je vyprávění, vysvětlování, přednáška a diskusní metoda.

Vyprávění

Během samotného vypravování je potřeba se držet několik základních pravidel. Mezi ně řadíme například volení vhodného stylu vypravování. Vypravování by mělo posluchače především zaujmout, čím se dosáhne také toho, že si také danou

⁷⁸ ŠPATENKOVÁ, N. a L. SMÉKALOVÁ. *Edukace seniorů: geragogika a gerontodidaktika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5446-8.

⁷⁹ KOCIANOVÁ, R. a M. DVOŘÁKOVÁ (eds.). *Vzdělávání a rozvoj seniorů*. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, 2013. ISBN 978-80-7308-469-1.

⁸⁰ ŠPATENKOVÁ, N. a L. SMÉKALOVÁ. *Edukace seniorů: geragogika a gerontodidaktika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5446-8.

problematikou, ke které se vypravování vztahuje, dokáže lépe představit. Proto, abychom posluchače zaujmuli, je také nutné mít lektora, který bude mít nadání na vypravování. Správný lektor by při této metodě měl používat spojení verbální a neverbální komunikace. Tuto metodu však nelze aplikovat na jakoukoliv učební látku. Ve vzdělávání seniorů se s ní však můžeme často setkat.⁸¹

Vysvětlování

Tato metoda je charakteristická především jasně vymezenými kroky, které vedou k osvojení dané problematiky. Lektori ve vzdělávání seniorů však musí dbát na některá pravidla. Především se jedná o srozumitelnost a snadnou zapamatovatelnost. Srozumitelnost dané problematiky můžeme posilovat různými edukačními pomůckami, které pomohou porozumět seniorům v dané problematice. Pro usnadnění zapamatování zdůrazňujeme klíčové pojmy, které jsou důležité pro danou látku. Ve vzdělávání seniorů představuje vždy základní učivo, různé formy výjimek v dané problematice by mohly ztížit seniorovi jeho učící proces. Po krátkých blocích vysvětlované látky se snažíme vždy zopakovat látku pro její pochopení. Během samotné edukace seniorů bývá dále vhodné zařazovat do vysvětlování laické pojmy, jelikož senioři nemusí mít v dané problematice, kterou studují, v začátcích rozvinutý pojmový aparát. Tempo výkladu by mělo být vždy přizpůsobené výukové skupině. To zda tempo lektora skupině vyhovuje, se zjistí pomocí zpětné vazby.⁸²

Přednáška

Tato edukační metoda se velmi často vyskytuje na vysokých školách. V oblasti vzdělávání seniorů jí však moc často nepreferujeme, ale bereme ji však jako rovnocennou didaktickou metodu. Základem přednášky je dobře připravený lektor, který má jasné rozvržení, jak přednášku pojme. Přednášku tedy lze charakterizovat jako delší monolog lektora na určitou část učební látky. Osobnost lektora by měla mít zvládnutou velice dobrou úroveň rétoriky.⁸³

⁸¹ ŠPATENKOVÁ, N. a L. SMÉKALOVÁ. *Edukace seniorů: geragogika a gerontodidaktika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5446-8.

⁸² Tamtéž.

⁸³ Tamtéž.

Pro vzdělávání seniorů je vhodné poskytnutí alespoň základní osnovy přednášky. Seniori si tuto strukturu mohou vytisknout a během dané přednášky do ní dělat individuální poznámky. Lektor by měl brát v potaz, že jeho přednáška by neměla mít za cíl vzdělávat v dané problematice budoucí experty, ale ve vzdělávání seniorů by se mělo jednat spíše o obohacení nových informací ve zvoleném studovaném oboru.⁸⁴

Diskuzní metody

Základem této metody je vzájemná výměna názorů mezi seniory na již dané téma. Podstavou této metody je samotná aktivace seniorů k řešení problematice, která má za cíl společnými silami přijít na objevení vhodného řešení pro danou situaci. Důležitou roli v této metodě hraje lektor, který by měl před začátkem diskuze nastavit základní pravidla a dohlížet na vhodný průběh diskuze.⁸⁵

Během této metody se setkáváme také s určitými negativy. Velikým negativem je čas, jelikož jsou tyto metody velice časově náročné. Měly by se také zařazovat do edukačního procesu, až budou mít seniori alespoň základní poznatky z daného studovaného oboru. Diskuzní metody jsou velice vhodné také k samotnému zapojení seniorů do edukačního procesu seniorů, kteří by však neměli vnímat diskusní metody jako pouhý rozhovor, který slouží jako součást didaktické metody, ale k nalezení společného řešení na dané téma, ke kterému dochází prostřednictvím výměny názorů.⁸⁶

⁸⁴ ŠPATENKOVÁ, N. a L. SMÉKALOVÁ. *Edukace seniorů: geragogika a gerontodidaktika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5446-8.

⁸⁵ MAŇÁK, J. a V. ŠVEC. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5.

⁸⁶ ŠPATENKOVÁ, N. a L. SMÉKALOVÁ. *Edukace seniorů: geragogika a gerontodidaktika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5446-8.

5 UNIVERZITY TŘETÍHO VĚKU (U3V)

Pátá kapitola je věnována samotným U3V. V následujících podkapitolách se čtenář zaměří na historii, asociaci univerzit třetího věku (AU3V) či samotnou U3V na Vysoké škole polytechnické Jihlava.

5.1 HISTORIE U3V

U3V řadíme do formy celoživotního vzdělávání, které dále zařazujeme do pedagogiky volného času. Jedná se o nejvyšší formu gerontogiky. Forma tohoto vzdělávání je určena převážně pro osoby v seniorském věku. Vzdělávání touto formou je organizováno vysokými školami, kde seniorům přednáší akademičtí pracovníci.⁸⁷

Základní kámen U3V položil profesor práva a ekonomie Pierre Vellase, kdy roku 1973 jako první založil tuto instituci pro vzdělání ve francouzském městě Toulouse. Jeho hlavním cílem bylo nabídnout stárnoucí generaci jednak možnost se dále vzdělávat, ale také dále rozvíjet svoje kognitivní funkce, které by odpovídaly jejich potřebám.⁸⁸

Studenti si tedy mohli poslechnout přednášky, které byly vždy přizpůsobené jejich věkové struktuře, tak aby jim každý posluchač porozuměl.⁸⁹

Samotné U3V můžeme nalézt delší dobu především v Evropě. V Americe se s tímto systémem v začátcích U3V často nesetkáme a když přeci, tak jen velice zřídka, což je důvodem především jejich rozdílné stavby vzdělávacího systému. Další roli zde hrála také dojíždějící vzdálenost mezi studenty a univerzitou.⁹⁰

Postupem času se tento systém vzdělávání seniorů rozšířil do ostatních zemí. Do naší země se dostal roku 1986, tedy na území bývalého Československa. První U3V

⁸⁷ KALVACH, Z. *Geriatric a gerontologie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2004. ISBN 80-247-0548-6.

⁸⁸ BOČKOVÁ, V. *Aktuální problémy výchovy a vzdělávání dospělých: Určeno pro stud. oboru andragogika FF UP*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1994. ISBN 80-7067-358-3.

⁸⁹ ADAMEC, P. a D. KRYŠTOF. *Univerzity třetího věku na vysokých školách*. Brno: Asociace univerzit třetího věku České republiky, 2011. ISBN 978-80-210-5640-4.

⁹⁰ HAŠKOVCOVÁ, H. *Fenomén stáří*. 2. vyd., podstatně přeprac. a dopl. Praha: Havlíček Brain Team, 2010. ISBN 978-80-87109-19-9.

vznikla přesně 23. října 1986 na univerzitě Palackého v Olomouci. Velký vliv na vznik této první univerzity měl Červený kříž.⁹¹

Jako druhá takováto univerzita vznikla na Karlově univerzitě. Veliké přičinění vzniku druhé univerzity patřilo panu profesorovi Pacovskému. Počet univerzit se dále rozšiřoval do dalších měst našeho území. U3V poté můžeme naleznout například v Hradci Králové, Plzni, Ostravě a mnoha dalších městech.⁹²

První vzdělávací programy určené pro seniory byly především zaměřené na oblast lidského zdraví. Studenti se seznamovali tedy se základní biologii člověka od buňky po jednotlivé tkáňové soustavy. Od samotných studentů se již v začátcích tohoto vzdělávání požadovala určitá forma aktivity především na zkouškách či cvičení. Během semestru dále zpracovávali seminární práce či si i vyzkoušeli různé formy testů z oblasti psychologie. Také se našli studenti, kteří rádi chodili danou problematiku konzultovat.⁹³

Mezi lidmi se však také našli mnozí odpůrci U3V, kteří především kritizují nenávratnost v oblasti ekonomie vzdělávání seniorů. Finance budou vždy hrát určitou roli ve všech oblastech. Na druhou stranu spokojený jedinec ve stáří, který činí to, co ho baví a dělá šťastným, je nevyčíslitelná situace.⁹⁴

5.2 ASOCIACE UNIVERZIT TŘETÍHO VĚKU

Zakládání U3V mělo za důsledek založení AU3V. Jedná se o sdružení vzdělavatelů v oblasti vzdělávání dospělých. Hlavním cílem AU3V je podporování vzdělávání dospělých v České republice. Mezi další cíle je vytváření spolupráce mezi jednotlivými vzdělavateli, především v oblasti výměny zkušeností. AU3V rozvíjí samotnou propagaci v oblasti vzdělávání seniorů.⁹⁵

Poslání AU3V je především o vzájemném propojení mezi vysokými školami, které umožňují vzdělávání seniorů v České republice. Prostřednictvím samotného studia seniorům umožňuje využívat plnohodnotně jejich volného času či je socializovat se

⁹¹ BOČKOVÁ, V. *Aktuální problémy výchovy a vzdělávání dospělých: Určeno pro stud. oboru andragogika FF UP*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1994. ISBN 80-7067-358-3.

⁹² TILLICH, J. *Deset let vzdělávacích aktivit pro seniory*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1997. ISBN: 80-7067-824-0.

⁹³ HAŠKOVCOVÁ, H. *Fenomén stáří*. 2. vyd., podstatně přeprac. a dopl. Praha: Havlíček Brain Team, 2010. ISBN 978-80-87109-19-9.

⁹⁴ Tamtéž.

⁹⁵ ASOCIACE UNIVERZIT TŘETÍHO VĚKU: *Historie AU3V* [online]. [cit. 2016-11-04]. Dostupné z: <http://www.au3v.org/home/historie>.

svými vrstevníky. Vzdělávání na univerzitách, které jsou členy AU3V je samotnou organizací garantované. Nedílným posláním je samotná prezentace U3V veřejnosti, kterou zastává rovněž AU3V. AU3V chce neustále dosahovat zvyšování prestiže U3V.⁹⁶

V současné době se můžeme setkat s členy AU3V skoro po celé České republice. Pro přehlednost autor práce vytvořil následující tabulku vysokých škol, které se řadí mezi členy AU3V.

Tabulka 1: Seznam vysokých škol v AU3V

Seznam vysokých škol v AU3V	
1. Česká zemědělská univerzita v Praze	12. Masarykova univerzita v Brně
2. České vysoké učení technické v Praze	13. Mendelova univerzita v Brně
3. Janáčkova akademie múzických umění v Brně	14. Ostravská univerzita v Ostravě
4. Jihočeská univerzita České Budějovice	15. Slezská univerzita v Opavě
5. Technická univerzita v Liberci	16. Univerzita Hradec Králové
6. Univerzita Jana Evangelisty Purkyně Ústí nad Labem	17. Univerzita Karlova v Praze
7. Univerzita Palackého v Olomouci	18. Univerzita Pardubice
8. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně	19. Vysoká škola báňská Ostrava
9. Veterinární a farmaceutická univerzita Brno	20. Vysoká škola polytechnická Jihlava
10. Vysoká škola ekonomická v Praze	21. Vysoké učení technické v Brně
11. Vysoká škola chemicko-technologická v Praze	22. Západočeská univerzita v Plzni

Zdroj⁹⁷

⁹⁶ ASOCIACE UNIVERZIT TŘETÍHO VĚKU: *Poslání a vize* [online]. [cit. 2016-11-04]. Dostupné z: <http://www.au3v.org/home/podani-a-vize/poslani>.

⁹⁷ ASOCIACE UNIVERZIT TŘETÍHO VĚKU: *Členové* [online]. [cit. 2016-11-05]. Dostupné z: <http://www.au3v.org/home/clenove>.

5.3 U3V NA VYSOKÉ ŠKOLE POLYTECHNICKÉ JIHLAVA

Začátek U3V na této vysoké škole byl již před necelými 12 lety. Přesněji řečeno samotná U3V začala fungovat začátkem roku 2005. Struktura výuky vychází z dlouhodobého cíle všech U3V. VŠPJ nabízí svým zájemcům o studium širokou možnost vzdělávání od zájmového, všeobecného či neprofesního. Veliký důraz klade škola na jednotlivou individualitu studentů především k zohlednění v oblasti jejich zdraví, vždy se však snaží nabídnout co nejvyšší vysokoškolská úroveň výuky. Samotní účastníci této formy mají status posluchače nikoliv studenta. Délka studia je obvykle ovlivněna vybraným studijním oborem, ve většině případů je však dvouleté. Posluchači se setkávají ve dvou semestrech tedy letním a zimním, kdy každý semestr má 12 týdnů. Časový rozsah je určen v rozmezí mezi 2–3 hodinami týdně.⁹⁸

Stejně jak na běžných vysokých školách je rozdělení hodin na přednášky, cvičení a exkurze. Jednotlivé hodiny vedou akademičtí pracovníci či zkušení odborníci dané problematiky z praxe.⁹⁹

Pro studium na této škole se musí splnit dvě základní podmínky. První je předem stanovená věková hranice minimálně 50 let. Jako druhou podmínku, kterou musí uchazeč splňovat, je mít maturitní zkoušku neboli alespoň středoškolské vzdělání. Jedinec, který tyto dvě podmínky splňuje, si může tedy podat přihlášku. V některých případech, jako je například nenaplnění kapacity daného kurzu, může být však udělena výjimka v oblasti těchto dvou podmínek, o které rozhoduje prorektor. Studium jako takové je bezplatné, jediné co se platí je zápisné. Zápisné je buď 500 či 600 korun.¹⁰⁰

Tato forma studia již neslouží k dosažení vyššího vzdělání, například v oblasti svého zaměstnání. Jedná se o formu studia, která slouží převážně k plnohodnotnému využití volného času seniorů. Z toho je také ovlivněno to, že po ukončení tohoto studia není propůjčeno posluchačům využívat akademického titulu. Posluchači pouze obdrží certifikát o absolvování kurzu. Ke splnění a získání certifikátu o absolvování kurzu je

⁹⁸ VENKRBCOVÁ, Š. VŠPJ: *Charakteristika studijního oboru*, 2016 [online]. [cit. 2016-11-05]. Dostupné z: <https://u3v.vspj.cz/obecne-informace>.

⁹⁹ VENKRBCOVÁ, Š. VŠPJ: *Podmínky studia*, 2016 [online]. [cit. 2016-11-05]. Dostupné z: <http://u3v.vspj.cz/u3v-podminky-studia>.

¹⁰⁰ Tamtéž.

zapotřebí alespoň 60% účast posluchače. Každý posluchač vlastní také výkaz o studiu na vysoké škole, který zároveň slouží k využívání např. knihovny či internetu.¹⁰¹

Jednou z podmínek získání certifikátu o absolvování kurzu je vypracování závěrečné práce. Práce by se měla vždy vztahovat k dané problematice. Samotný výběr tématu je však svobodný tedy na posluchačově volbě.¹⁰²

V současné době nabízí VŠPJ čtrnáct studijních programů. Posluchači si mohou vybrat od nabídky z výpočetní technologie, jazyků až po obory humánnějšího zaměření. Pro přehlednost autor práce vypracoval následující tabulku se všemi uvedenými studijními obory.

Tabulka 2: Studijní obory U3V na VŠPJ

Studijní program
Pracujeme s PC MS Office
Digitální fotografie
Digitální video
Chytrý mobil s Androidem
Genealogie - rodopis
Základní zpracování a prezentace dat
Tréning mozku
Angličtina a Němčina pro pokročilé
Emocionální inteligence v Angličtině
Arteterapie a psychologie pro seniory
Komunikace v praxi
Pohyb, životospráva a duševní rozvoj
Právní minimum pro seniory
Itálie jako významná destinace cestovního ruchu

Zdroj:¹⁰³

¹⁰¹ VENKRBCOVÁ, Š. VŠPJ: *Charakteristika studijního oboru*, 2016 [online]. [cit. 2016-11-05]. Dostupné z: <https://u3v.vspj.cz/obecne-informace>.

¹⁰² VENKRBCOVÁ, Š. VŠPJ: *Závěrečná práce*, 2016 [online]. [cit. 2016-11-05]. Dostupné z: <https://u3v.vspj.cz/zaverecne-prace>.

¹⁰³ VENKRBCOVÁ, Š. VŠPJ: *Studijní programy*, 2016 [online]. [cit. 2016-11-05]. Dostupné z: <https://u3v.vspj.cz/u3v-studijni-programy>.

EMPIRICKÁ ČÁST

6 ÚVOD DO EMPIRICKÉ ČÁSTI

V předešlých kapitolách teoretické části této bakalářské práce autor seznamuje čtenáře se základní problematikou týkající se vzdělávání seniorů na U3V. Cílem teoretické části bylo především blíže zasvětit čtenáře do oblasti zabývající se vzdělávání seniorů v České republice a to konkrétně na U3V. Pro správné pochopení dané problematiky byly v úvodu teoretické části zmíněné pojmy senior, andragogika, gerontologie, ageismus, gerontogogika a aktivní stárnutí. Druhá kapitola byla věnována stárnutí a stáří. Tato kapitola obsahovala specifikaci pojmů stáří a stárnutí. Dále byli čtenáři seznámeni s historickou péčí o staré občany. V závěru této kapitoly byla zmíněná periodizace stáří dle odborných autorů, kteří se touto problematikou zabývají. Následující kapitola pojednávala o změnách souvisejících se stářím u seniorů. Především se jednalo o změny po fyzické, psychické a sociální stránce. Samotné vzdělávání seniorů v České republice je široký pojem. Proto byla do teoretické části zahrnuta jako čtvrtá kapitola o vzdělávání seniorů. Zde byly blíže popsány možnosti vzdělávání seniorů, stručný pohled do vzdělávání seniorů ve vybraných státech Evropské unie a v neposlední řadě vybrané didaktické metody uplatňující se během vzdělávání seniorů. Závěrečná kapitola teoretické části byla zaměřena na U3V, konkrétně na historii U3V a AU3V. Dále byla v této kapitole popsána blíže U3V na VŠPJ.

V empirické části této bakalářské práce budou stanoveny hypotézy k dané problematice, které budou v následujícím textu této bakalářské práce dále prostřednictvím interpretace dat verifikované či falsifikované. Verifikace či falsifikace stanovených hypotéz pomůže autorovi následně k objasnění primárního a sekundárního cíle této bakalářské práce, které byly stanoveny v úvodu této práce.

7 POPIS HYPOTÉZ

Následující kapitola je věnována stanoveným hypotézám a jejich následnému popisu. Tyto hypotézy budou v následujícím textu této práce z analýzy dat dotazníkového šetření verifikovány či falsifikovány. Pro tuto bakalářskou práci byly vybrány následující hypotézy.

Hypotéza č. 1: Studium na U3V motivuje studenty ke zvyšování sociálních kontaktů mezi svými vrstevníky.

Během lidského života si každý jedinec projde řadou změn týkajících se také sociálního statusu. Z role produktivního jedince se může ze dne na den stát jedinec v postproduktivním věku. Jinak řečeno z pracujícího jedince se stane odchodem do penze senior. S touto změnou sociálního statusu souvisí v některých případech neodmyslitelně ztráta sociálního kontaktu. Tato hypotéza tedy bude ověřovat to, zda právě studium na U3V motivuje samotné studenty ke zvyšování sociálních kontaktů mezi svými vrstevníky.

Hypotéza č. 2: Na U3V nalezneme studenty, kteří jsou ekonomicky zajištěni.

V dnešní době hrají bezpochyby velikou roli v životě každého jedince finance. Finance se odrážejí tedy i v možnostech dalšího vzdělávání, a to i tehdy, kdy je studium bezplatné. Studující jedinec však musí vynaložit určité finanční prostředky například na dojíždění na U3V v případě, kdy není přímo z města, kde se U3V nachází. Touto hypotézou bude zjištěno to, jestli na U3V nalezneme převážně jedince, kteří jsou ekonomicky zajištěni.

Hypotéza č. 3: Studium berou studenti jako jednu formu svých zájmů.

Ve většině případů mají studenti za cíl dosáhnout určitého vzdělání. Na U3V však nezískávají jedinci vzdělání pro svůj budoucí profesní život. Získávají především rozšíření svých dosavadních vědomostí. Touto hypotézou bude potvrzeno či vyvráceno to, jestliže studenti berou tento druh dalšího vzdělávání jako formu svých zájmů či pouze jako formu sociálního kontaktu se svými vrstevníky a společností.

Hypotéza č. 4: Díky studiu na U3V se zlepšuje psychická stránka studentů.

S postupným stárnutím každého jedince dochází k určitým tělesným změnám, jako jsou například změny v kognitivních funkcích. Můžou se však také začít objevovat i různé formy zhoršování se v oblasti zdravotního stavu. Dle názoru autora této bakalářské práce hraje velkou roli v této oblasti psychika. Tato hypotéza tedy bude zjišťovat, zda při samotném studiu na U3V pociťují studenti zlepšení své psychické stránky, která se dále odráží ať už v kognitivních funkcích či v oblasti zdravotního stavu.

Hypotéza č. 5: Studentům U3V pomáhají s učivem rodinní příslušníci.

Se studiem jako takovým bývá spjato velké množství vynaloženého úsilí a splnění určitých podmínek, což může být například napsání seminární práce. Od dob, kdy tito starší jedinci sedávali ve školních řadách, však mohlo uplynout několik desítek let. Pro takové jedince může být velice obtížné napsání například seminární práce na počítači. V takovýchto případech se tedy mohou obracet na své mladší rodinné příslušníky, kteří jim s danou problematikou, ať už související s moderními technologiemi či jinými problémy týkající se jejich studia, vždy pomohou. Tato hypotéza tedy bude odhalovat, jestli studujícím starším jedincům pomáhají se studiem jejich rodinní příslušníci.

8 POPIS SOUBORU

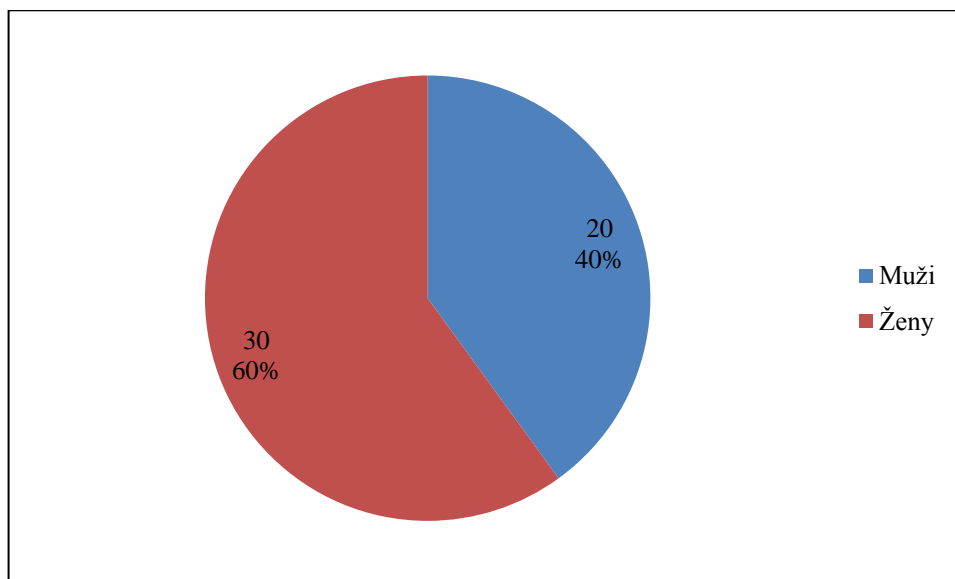
Pro empirickou část této bakalářské práce byla zvolena kvantitativní metodologie. Jako nástroj sběru dat byl vybrán dotazník. S ohledem na cílovou skupinu respondentů byl kvůli lepší čitelnosti použit dotazník formátu A5. V úvodu dotazníku nalezli respondenti základní informace k dotazníku. Informace se týkaly autorova představení a následných pokynů k vyplňování dotazník. Dotazník byl zcela anonymní a skládal se z 20 uzavřených otázek. Ve většině otázek měli respondenti možnost výběru pouze jedné varianty. V několika otázkách však mohli vybrat více možností. Dále byly v dotazníku použity tzv. filtrační otázky. Jak už napovídá název, tak tento druh otázek nám vyfiltruje respondenty podle jejich odpovědí do skupin, se kterými se bude dále pracovat. Na konci dotazníku byly položeny demografické otázky.

Z důvodů zaměření této bakalářské práce na studenty U3V na VŠPJ autor této bakalářské práce oslovil organizaci ŽIVOT 99 – Jihlava o umožnění sběru dat v jejich organizaci. Díky autorovým zkušenostem z praxe, vykonávané v organizaci ŽIVOT 99 – Jihlava v rámci studia na Soukromé vyšší odborné škole sociální Jihlava věděl, že uživatelé těchto služeb hojně navštěvovali právě U3V na VŠPJ. Proto také oslovil tuto organizaci o umožnění sběru dat prostřednictvím jejich uživatelů. Organizace mu následně sběr dat umožnila. Samotný sběr dat proběhnul v prosinci 2016, konkrétně v rozmezí od 5. 12. 2016 do 14. 12. 2016, při čemž jediným kritériem bylo, aby respondent byl studentem U3V na VŠPJ.

Celkem bylo rozdáno 60 dotazníků. Úspěšnost návratnosti dotazníků byla 100 %. V 5 dotaznicích však bylo zaznamenáno neúplné vyplnění, dále v dalších 5 dotaznicích špatné vyplnění. Tyto dotazníky byly tedy vyřazeny z analýzy dat. Pro vytvoření empirické části této bakalářské práce se tedy pracovalo z 50 dotazníky. Průměrná doba vyplnění dotazníku byla kolem 15 minut.

Z analýzy dat vyplývá, že z celkového počtu 50 respondentů pouze 10 % bylo již někdy v minulosti dotazováno na podobné téma. V následujících grafech uvidíme rozložení demografických otázek. Poté následují kapitoly, ve kterých jsou interpretovány výsledky ke stanoveným hypotézám. Hypotézy jsou následně verifikovány či falsifikovány. V grafech jsou uváděny výsledky analýzy v procentech, nad nimi či vedle nich je uvedeno pro lepší orientaci i absolutní číslo respondentů.

Graf 1: Pohlavní rozložení respondentů

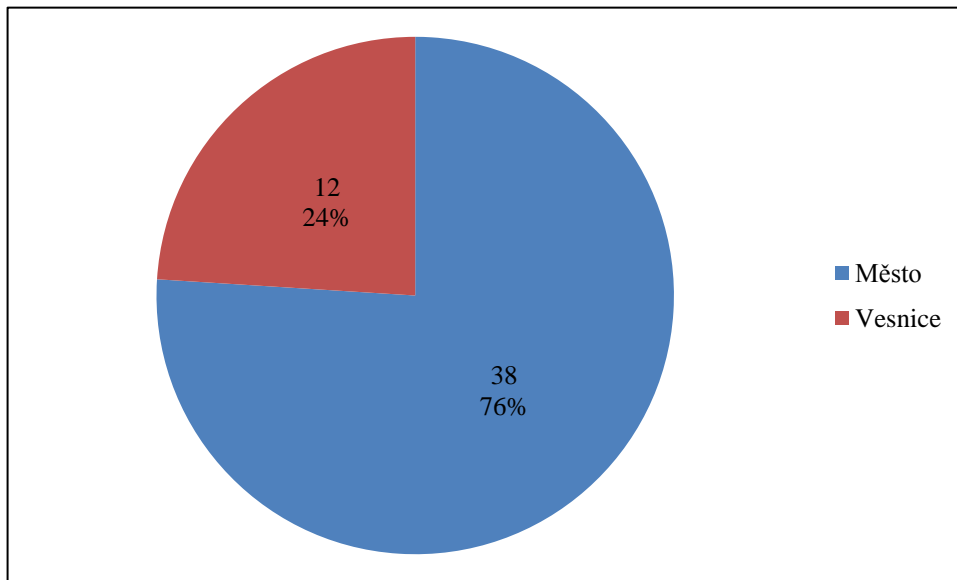
Zdroj¹⁰⁴

Pohlavní rozložení respondentů nám ukazuje, že více jak polovina, přesněji 60 % zúčastněných tohoto výzkumu, byly ženy. Tato situace může být dána tím, že ženy, oproti mužské populaci, všeobecně raději vyhledávají společnost. Z autorovy dosavadní zkušenosti získané během studia vyplývá, že při tázání se respondentů mužské populace, může říci, že muži chtějí méně poskytovat svoje výpovědi prostřednictvím dotazníkového šetření. Počítal tedy i s odmítáním ze strany respondenta. Autora naopak překvapily kladné reakce všech 40 % dotazovaných mužské populace.

Dále bylo z analýzy dat zjištěno rozdělení respondentů podle místa bydliště, které bylo rozděleno na vesnici a město. Ve městě, v současné době žije 76 % dotazovaných respondentů, oproti tomu na vesnici žije 24 % respondentů. Je tedy patrné, že studenti U3V jsou převážně osoby žijící ve městech. Tento výsledek autora nezaskočil, naopak s ním i počítal. Podle autorova názoru je to především z důvodů lepší dopravní dostupnosti, která hraje ve vzdělávání seniorů na U3V neodmyslitelně velkou roli. Více možností dopravy na U3V pak i v některých případech nepochybně ovlivňuje to, zda se senior přihlásí ke studiu na U3V. Následující graf zobrazuje přehledné grafické rozložení studentů podle jejich místa bydliště.

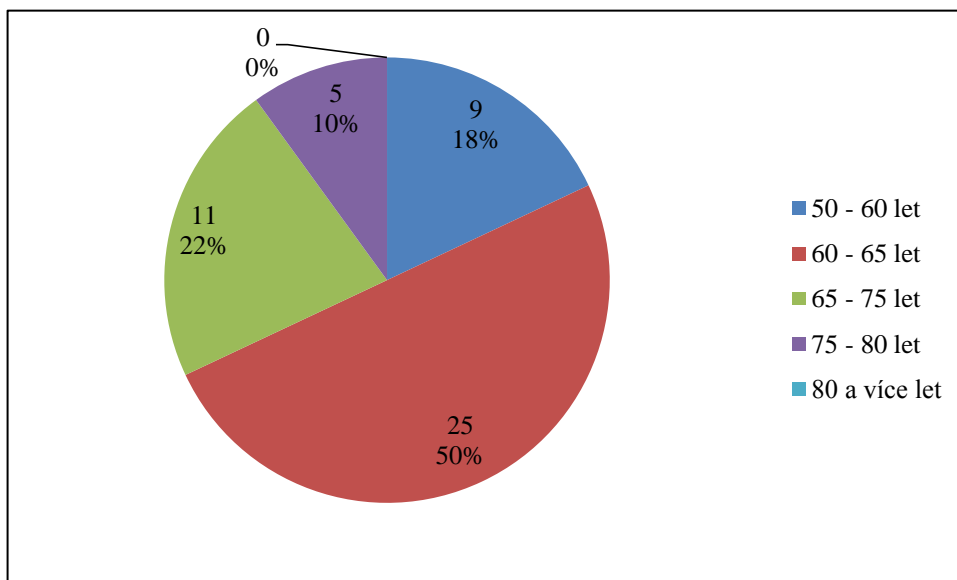
¹⁰⁴ Autor práce, 2017 (vlastní šetření).

Graf 2: Bydliště respondentů

Zdroj¹⁰⁵

Graf 3: Věk respondentů

Zdroj¹⁰⁶

Výše uvedený graf č. 3 je věnován věkové struktuře respondentů. Dle analýzy dat vyplývají informace, že největší zastoupení studentů U3V je ve věku od 60 – 65 let, což

¹⁰⁵ Autor práce, 2017 (vlastní šetření).

¹⁰⁶ Autor práce, 2017 (vlastní šetření).

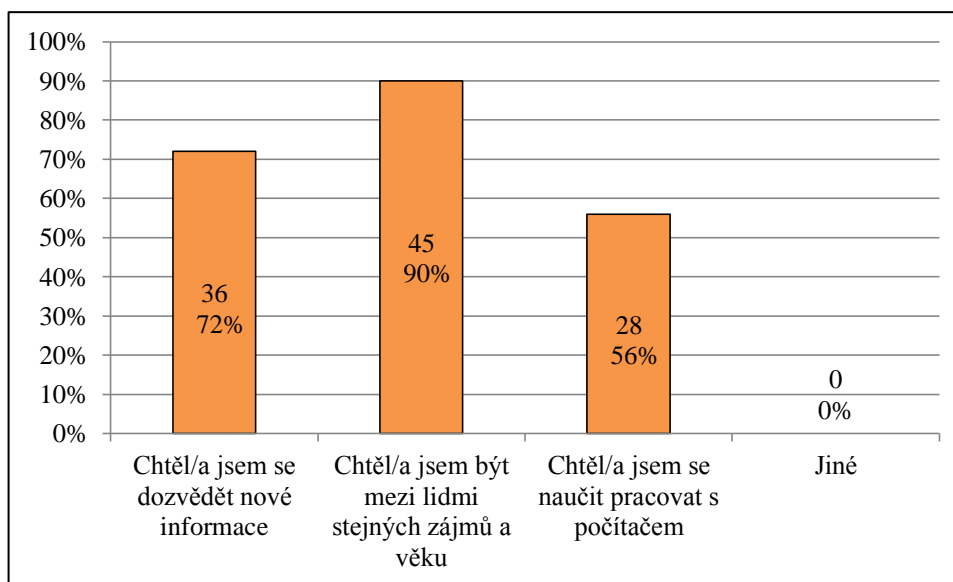
je přesně 50 %. Druhou početnou věkovou skupinou jsou respondenti ve věku 65 – 75 let, kteří tvoří 22 %. Třetí poměrně zastoupenou skupinou je věk 50 – 60 let, který zaujímá 18 % respondentů. Na čtvrtém místě je s 10 % věk 75 – 80 let. U věku 80 let a více se již neobjevil žádný respondent, procentuální hodnota této možnosti je tedy 0 %. U posledních dvou bodů je patrné značné snížení respondentů, popřípadě úplné vynechání této věkové kategorie, což může být způsobené především různými typy onemocnění související s vysokým věkem popřípadě fyzickými, psychickými či sociálními změnami, které autor blíže charakterizoval v teoretické části této bakalářské práce.

9 STUDIUM ZVYŠUJE SOCIÁLNÍ KONTAKT

Jak již bylo zmíněno, v teoretické části této práce, během stáří může dojít několikrát ke změnám v oblasti sociálních rolí. To však může mít za důsledek, že aktivní jedinec, který byl součástí společnosti, se najednou segreguje mimo danou společnost. V této kapitole bude následně z analýzy dat verifikována či falsifikována hypotézu č. 1: Studium na U3V motivuje studenty ke zvyšování sociálních kontaktů mezi svými vrstevníky.

V dotazníku bylo několik otázek formulovaných k této hypotéze. Jako první byla především otázka formulovaná na motivaci studentů, kde mohli volit více možností. Z následujícího grafu vyplývá, že 90 % respondentů U3V navštěvuje především z důvodů, že chtějí být mezi svými vrstevníky, kteří mají společné zájmy. Jako druhé je motivuje se 72 % především touha po nových informacích. V poslední řadě s 56 % mají zájem se naučit pracovat s počítačem. Variantu možnosti „jiné“ nevybral ani jeden respondent, procentní hodnota je tedy 0 %.

Graf 4: Motivace ke studiu na U3V

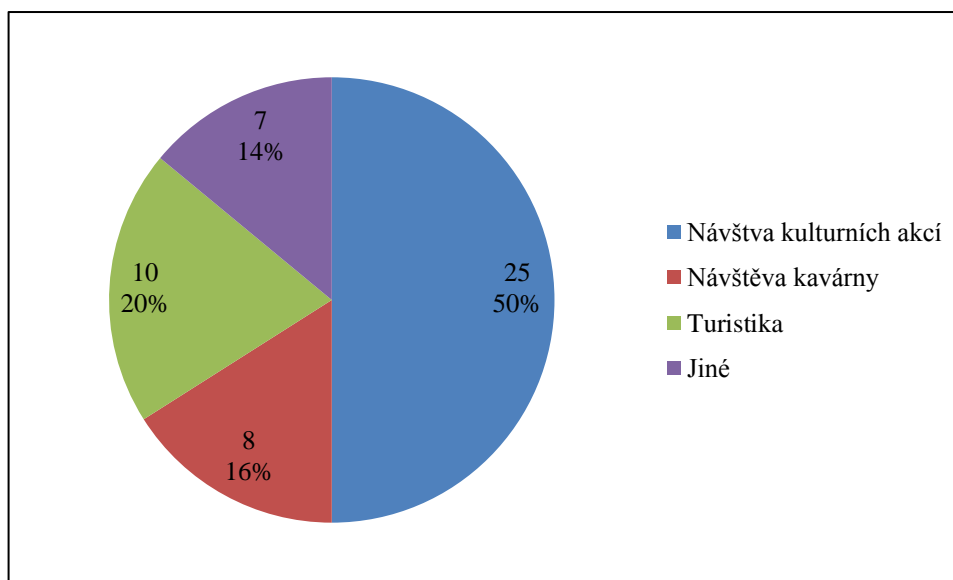

Zdroj¹⁰⁷

¹⁰⁷ Autor práce, 2017 (vlastní šetření).

Z analýzy dat dále vyplývá, že 60 % respondentů se setkává se svými kolegy z U3V i mimo studium. Pouze 40 % se již nesetkává se svými kolegy. Více jak polovina respondentů se tedy setkává i mimo školu. Tito respondenti, jejichž absolutní počet je 30 následně vybrali z možností, při jakých příležitostech se setkávají i mimo studium. Návštěvu kulturních akcí uvedlo rovných 50 %, tento druh trávení volného času může mít za důsledek přijetí respondentů do širší společnosti, čímž se zvýší jejich dosavadní sociální kontakt. Stejně jako u návštěvy kulturní akce, tak i návštěva kavárny zvyšuje bezpochyby sociální kontakt respondentů se společností. Tuto možnost zvolilo 16 % dotazovaných. Možnost turistiky zvolilo 20 % respondentů. U tohoto faktu, autor práce poukazuje čtenáře brát zřetel na to, že ji mohli zvolit respondenti, kteří jsou více mobilní. Ne každému vyhovoval výběr stanovených možností, proto tedy 14 % respondentů uvedlo jako variantu možnost „jiné“.

Graf 5: Příležitosti setkávání se s kolegy z U3V

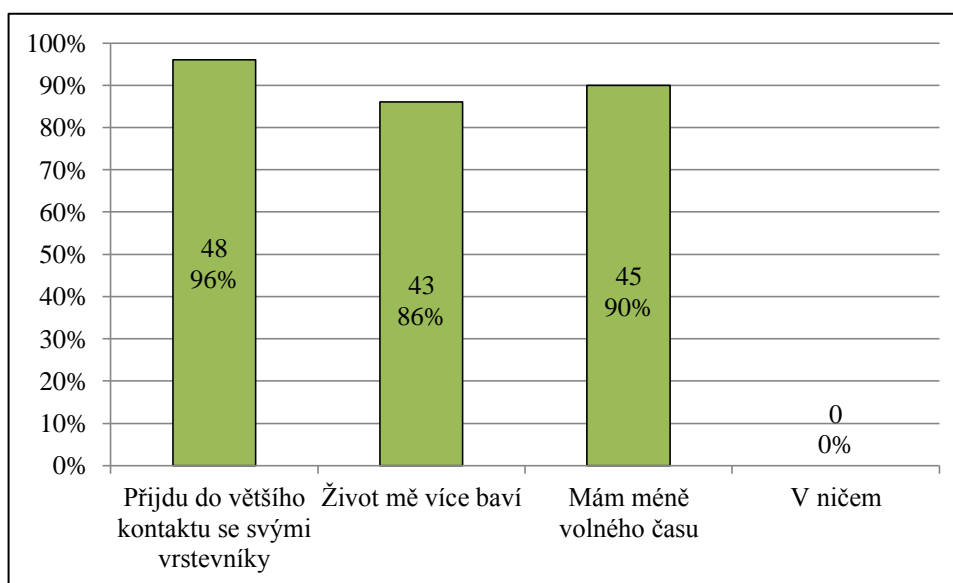
Zdroj¹⁰⁸

V poslední analýze dat k hypotéze č. 1 mohli respondenti vybrat více variant. Z analýzy dat vyplývá to, že se 96 % dotazovaných, změnilo studium jejich osobní život ve vyšším sociálním kontaktu, neboť přicházejí více do kontaktu se svými vrstevníky. Dále 86 % respondentů začal více bavit jejich život s příchodem na U3V. Méně volného

¹⁰⁸ Autor práce, 2017 (vlastní šetření).

času zaznamenalo celkem 90 % respondentů. Milá zpráva je to, že v ničem se osobní život nezměnil ani jednomu respondentovi tedy procentní hodnota je 0 %, což je pozitivní zpráva. Následující graf zobrazuje přehledné grafické uspořádání odpovědí respondentů.

Graf 6: Změna osobního života studiem na U3V

Zdroj¹⁰⁹

Z výše uvedených dat byla hypotéza č. 1, která zněla: Studium na U3V motivuje studenty ke zvyšování sociálních kontaktů mezi svými vrstevníky., verifikována. Z analýzy dat vyplynulo, že přesně 90 % nastoupilo na U3V z důvodu, aby byli ve vyšším kontaktu se svými vrstevníky. Dále přesná polovina dotazovaných respondentů se vídá i mimo studium na U3V. Vliv studia, mělo také dopad na změnu osobního života respondentů, kdy bylo zjištěno, že studium pomáhá při udržování vyššího kontaktu s vrstevníky či díky němu je začíná více bavit jejich život.

Autora práce nezaskočila verifikace této hypotézy, jelikož sám během své praxe přišel do styku se seniory, kteří aktivně vyhledávali sociální kontakt prostřednictvím studia na U3V.

¹⁰⁹ Autor práce, 2017 (vlastní šetření).

10 EKONOMICKY ZAJIŠTĚNÍ STUDENTI NA U3V

V současné době neodmyslitelně světem hýbou finance, které se nepochybně dotýkají také studentů na U3V. Všechny věci spojené se studiem jako je například doprava na U3V či jiné záležitosti mohou být pro některé jedince často velice nákladné. Tato kapitola bude analyzovat data získané z dotazníkového šetření, díky kterým bude následně verifikována či falsifikována hypotéza č. 2: Na U3V nalezneme studenty, kteří jsou ekonomicky zajištěni.

Tabulka 3: Ovlivněná finanční stránka studentů studiem na U3V

Ovlivnění	Muži	Ženy
Ano	0 % (0)	17 % (5)
Ne	100 % (20)	83 % (25)

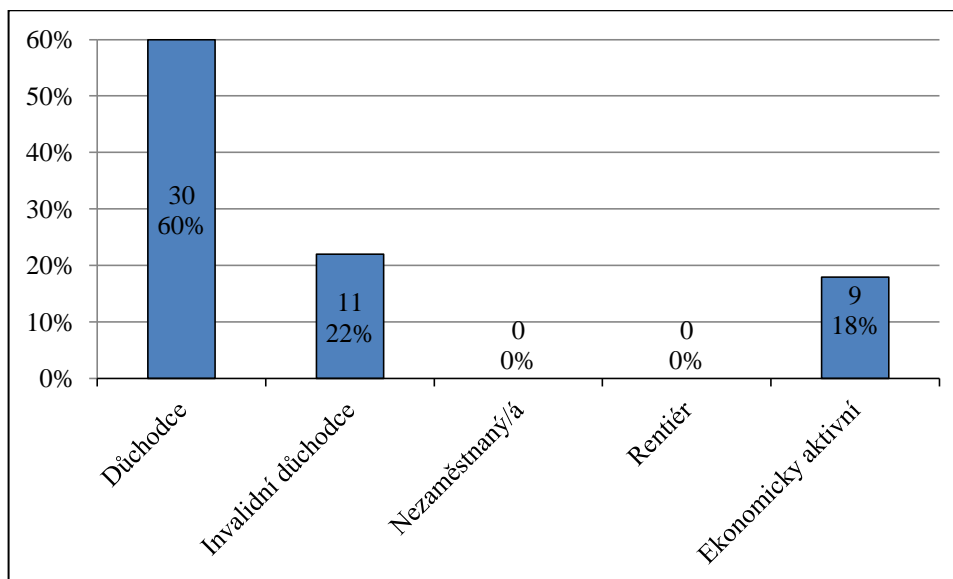
Zdroj¹¹⁰

Z analýzy dat dle tabulky č. 3 vyplývá, že finanční stránka nebyla 100 % ovlivněna studiem u respondentů mužského pohlaví. U žen byla finanční stránka ovlivněna 17 %, při hlubší analýze bylo zjištěno, že se jedná o ženy z vesnice. Je možné, že tyto respondenti pocítili ovlivnění finanční stránky spojenou s náklady na dopravu na U3V. Zbytek žen, tedy 83 %, nepocítilo ovlivněnou finanční stránku se studiem na U3V.

Jak již bylo zmíněno v teoretické části této práce studenti U3V mohou být osoby starší 50 let. V těchto letech může být jedinec ještě ekonomicky aktivní. Další analýza dat se tedy týkala sociálního statusu respondentů. Z analýzy dat vyšlo, že 60 % respondentů je v důchodu. V invalidním důchodě se nachází 22 % respondentů. Mezi respondenty nebyl ani jeden nezaměstnaný/á či rentiér, obě tyto varianty mají tedy procentní hodnotu 0 %. Mezi respondenty bylo dále 18 % ekonomicky aktivních. V následujícím grafu č. 7 je možné vidět rozložení respondentů dle jejich sociálního statusu.

¹¹⁰ Autor práce, 2017 (vlastní šetření).

Graf 7: Rozložení respondentů dle jejich sociálního statusu

Zdroj¹¹¹

Další analýza, byla zaměřena, s kým žijí respondenti. Z analýzy dat vyšlo, že 50 % respondentů žije se svým manželem/manželkou. Se svojí rodinou žije přesně 26 % respondentů. V pozici sám/sama se nachází 20 % respondentů. Pouze 2 % respondentů žijí se svým partnerem/partnerkou.

Z výše uvedené analýzy dat lze konstatovat, že hypotéza č. 2: Na U3V nalezneme studenty, kteří jsou ekonomicky zajištěni, byla verifikována. Finanční zasažení ovlivnilo z 50 dotazovaných pouze 17 %, což bylo pět žen, které žijí na vesnici. Jak již bylo zmíněno, mohly pocítit finanční ovlivnění spojené s dopravou na U3V. Dále bylo zjištěno, že 60 % respondentů se vyskytuje v důchodu a 22 % v invalidním důchodu. Mezi ekonomicky aktivní spadá 18 % respondentů. Poslední tři zmíněné skupiny tedy mají pravidelný měsíční příjem. Mezi respondenty nebyl ani jeden nezaměstnaný či rentiér. Ve většině případů žijí respondenti s někým v domácnosti, ať už to je jejich rodina, manžel/manželka, partner/partnerka, což může znamenat, že ve své domácnosti mají více jak dva příjmy. Respondenti, kteří žijí sami, jsou především osoby, které jsou ještě ekonomicky aktivní.

Autora práce mile překvapilo ekonomické zajištění studentů U3V na VŠPJ.

¹¹¹ Autor práce, 2017 (vlastní šetření).

11 STUDIUM JAKO FORMA ZÁJMŮ

Ve většině společností se setkáme se stereotypním vnímáním vzdělávání. Někteří lidé ho chápou jako jasně definovanou povinnost studenta. Pro některé jedince však může být právě vzdělávání jejich naplňování a chápání studia jako formu svých zájmů. V této kapitole bude tedy z analýzy dat verifikována či falsifikována hypotéza č. 3: Studium berou studenti jako jednu formu svých zájmů.

Tabulka 4: Studium jako forma zájmů

Forma zájmů	Muži	Ženy
Ano	100 % (20)	100 % (30)
Ne	0 % (0)	0 % (0)

Zdroj¹¹²

Tabulka 5: Jiné zájmy studentů U3V kromě studia

Jiné zájmy	Muži	Ženy
Ano	60 % (12)	87 % (26)
Ne	40 % (8)	13 % (4)

Zdroj¹¹³

Z výše uvedené tabulky č. 4 je vidět, že studium bere jako formu svých zájmů všech 100 % dotazovaných respondentů. Následující tabulka č. 5 zobrazuje analýzu dat, kde bylo zjišťováno, zda mají respondenti kromě svého studia více zájmů. Z analýzy vyplynulo, že přesně 60 % dotazovaných respondentů mužského pohlaví má ještě jiné zájmy. Zbýlých 40 % uvedlo, že pouze jejich jediným zájmem je studium na U3V.

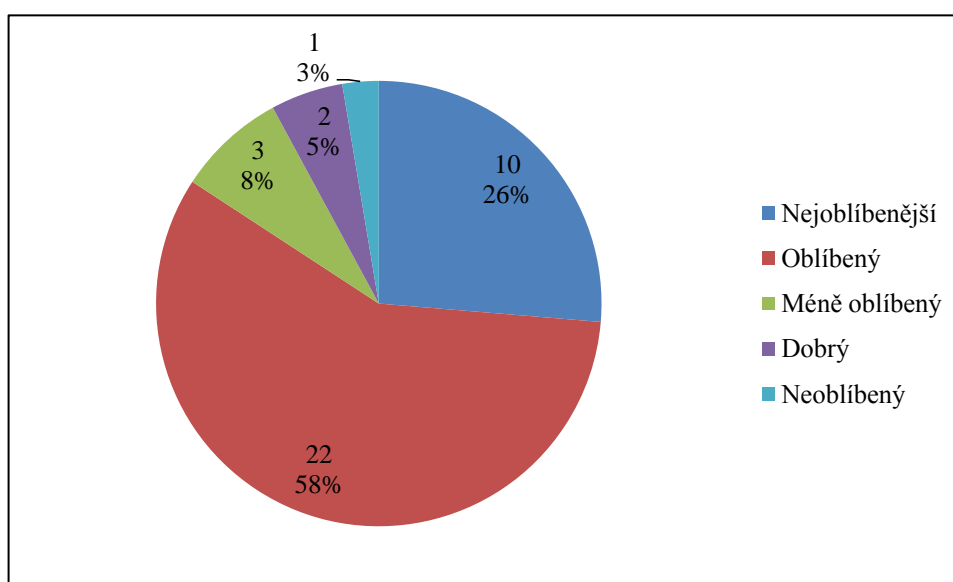
¹¹² Autor práce, 2017 (vlastní šetření).

¹¹³ Autor práce, 2017 (vlastní šetření).

U ženského pohlaví bylo zjištěno, že 87 % má jiné zájmy. Pouze 13 % ženského pohlaví uvedlo, že má jako formu svých zájmů jen studium na U3V.

Další analýza se týkala respondentů, kteří označili možnost, že mají více zájmů. Těchto respondentů bylo dohromady, sečteme-li mužské i ženské pohlaví, přesně 76 %. Tito respondenti, jejichž absolutní početní číslo je 38 osob, byli následně dotazováni na označení studia na U3V dle oblíbenosti jejich zájmů. V následujícím grafu č. 8 můžeme vidět analyzovaná data odpovědí respondentů.

Graf 8: Studium na U3V dle oblíbenosti zájmů studentů

Zdroj¹¹⁴

Z výše uvedeného grafu č. 8. lze vyčíst, že nejvíce respondentů označilo možnost „oblíbený“ 58 %, což může být za důsledek to, že mají více oblíbené jiné zájmy. „Nejoblíbenější“ variantu označilo 26 % respondentů. U těchto jedinců můžeme říci, že právě samotné studium je pro ně na pomyslném stupni vítězů mezi svými zájmy. Variantu „méně oblíbený“ zvolilo 8 % studentů. Forma zájmu označených jako „dobrý“ je pro 5 % studentů. Možnost „neoblíbený“ vybral pouze jeden respondent procentní hodnota je tedy 3 %. U tohoto jedince může být patrné, že od studia mohl očekávat mnohem více. Jelikož se jeho představy nemusely naplnit, je možné, že v blízké době

¹¹⁴ Autor práce, 2017 (vlastní šetření).

ukončí studium z důvodů nenaplnění svých představ o samotném studium. Pokud jedinec nenaplnuje samotné studium, či je dokonce označován jako neoblíbený zájem, bylo by irelevantní pokračovat v něm ve svém volném čase, když se může jedinec věnovat jiným pro něj oblíbeným zájmům.

Z výše uvedené analýzy vyšlo, že hypotéza č. 3: Studium berou studenti jako jednu formu svých zájmů., byla verifikována. Jako formu svých zájmů studium bere rovných 100 % respondentů. Dále 76 % respondentů uvedlo, že mají více svých zájmů. Z toho 26 % respondentů právě studium je řadí mezi své nejoblíbenější a více jak polovina respondentů přesněji 58 % je řadí mezi oblíbené své zájmy.

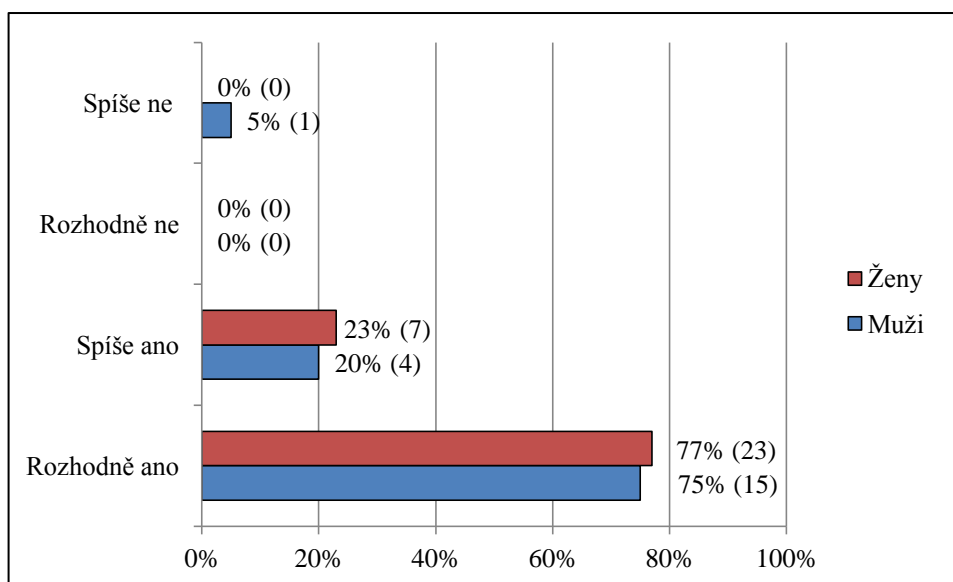
Jediné, co autora práce zaskočilo, bylo především výskyt 3 % zařazení odpovědi neoblíbený zájem. Jak již bylo zmíněno, jedná se o jednoho respondenta. Autor práce si myslí, že tento respondent již v budoucnu nebude pokračovat ve studiu na U3V.

12 ZLEPŠENÁ PSYCHICKÁ STRÁNKA STUDENTŮ

Psychická stránka hraje důležitou roli v životě každého z nás. V jedné fázi lidského života, však bývá psychika daleko citlivější, a to právě v období stáří. Tato kapitola bude analyzovat data, kterými se bude následně verifikovat či falsifikovat hypotéza č. 4: Díky studiu na U3V se zlepšuje psychická stránka studentů.

Z analýzy dat bylo zjištěno, že u 75 % dotazovaných mužů se psychika rozhodně zlepšila, 20 % respondentů označili variantu „spíše ano“, i oni zaznamenali zlepšení psychiky. Variantu „spíše ne“ označilo 5 % mužů, což v absolutním čísle je jeden muž. U respondentů ze stran ženského pohlaví je patrné jasné zlepšení psychiky, jelikož 77 % označilo variantu „rozhodně ano“ a zbylých 23 % variantu „spíše ano“. Potěšující zjištění bylo také to, že jak v případě mužů, tak žen nikdo neoznačil variantu „rozhodně ne“, které tím pádem vznikla hodnota 0 %. U respondentů ženského pohlaví nebyla využita ani možnost varianty „spíše ne“. Toto může být způsobené tím, že ženy jsou více emocionálně založené oproti mužům, kteří nemusí pociťovat zlepšení psychiky jako ženy. Následující graf č. 9 seznamuje s již interpretovanými daty.

Graf 9: Názory respondentů na zlepšení jejich psychiky studiem na U3V

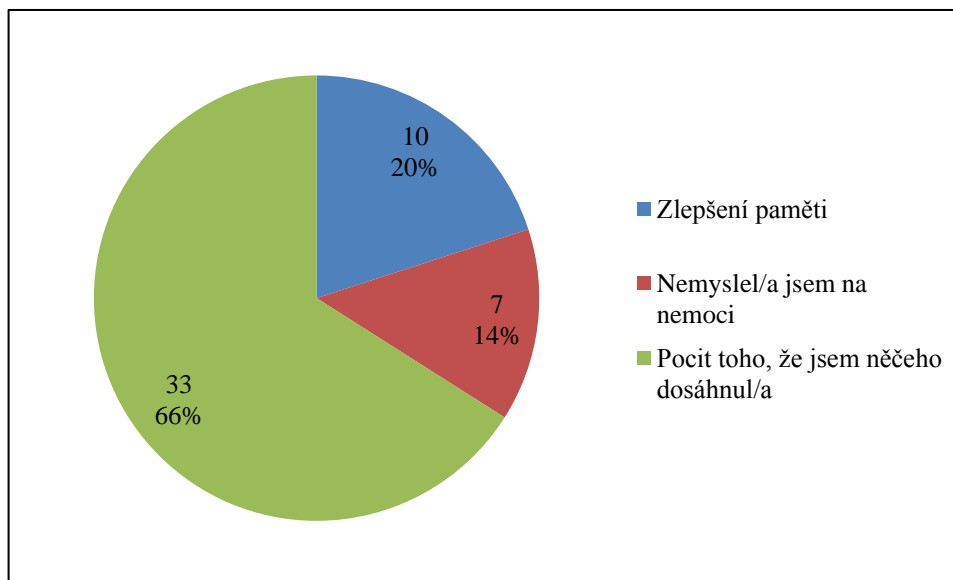

Zdroj¹¹⁵

¹¹⁵ Autor práce, 2017 (vlastní šetření).

Dále analýza zjišťovala, co vedlo respondenty právě k jejich zlepšení jejich psychiky. Z následujícího grafu č. 10, že právě pocit toho, že něčeho dosáhli, jim v 66 % zlepšilo psychickou stránku. Na druhém místě mělo pro respondenty velký význam zlepšení paměti s 20 %. Významnou roli pro ně také hrálo, že nesoustředovali svoji pozornost ke svým nemocem. Tuto variantu zvolilo 14 % respondentů.

Graf 10: Důsledek zlepšení psychiky studentů

Zdroj¹¹⁶

Z výše uvedené analýzy dat bylo patrné, že hypotéza č. 4: Díky studiu na U3V se zlepšuje psychická stránka studentů., byla verifikována. Z výsledků analýzy bylo zjištěno, že 95 % mužů a 100 % žen se psychická stránka se studiem na U3V zlepšila. Stav zvýšené psychiky byl u respondentů důsledkem především toho, že něčeho dosáhli, tato varianta se objevila u 66 % respondentů. Zlepšení paměti mělo za důsledek zvýšení psychiky u 20 % respondentů. V neposlední řadě zlepšilo psychiku 14 % respondentů, když nemysleli na svoje nemoci.

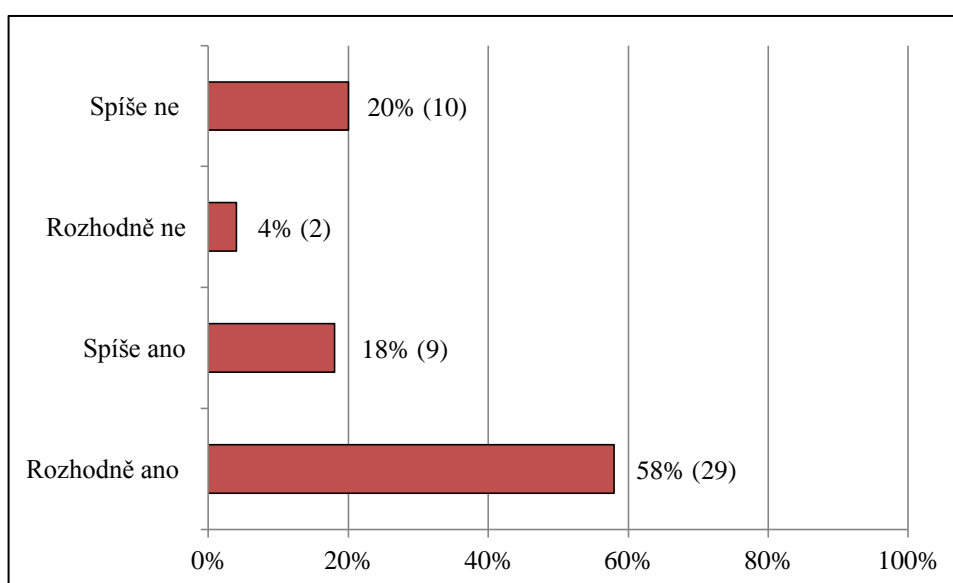
Autor práce se domníval, pokud by se tato hypotéza potvrdila, že největším důsledkem bude varianta, kdy respondenti přestanou myslet na svoje nemoci. Vyvrácení této své myšlenky ho příjemně překvapilo.

¹¹⁶ Autor práce, 2017 (vlastní šetření).

13 STUDENTŮM U3V SE STUDIEM POMÁHÁ RODINA

Studium, jako takové je poměrně složitý proces, se kterým mývají potíže i běžní studenti prezenčního studia. Každý student v rámci svého vzdělávání musí vynaložit mnohé úsilí, než dojde k určitému stupni vzdělání. Pro mnohé studenty U3V může být velice obtížné dostat se zpět do vzdělávacího procesu. Tato kapitola bude analyzovat otázky dotazníkového šetření týkající se hypotézy č. 5: Studentům U3V pomáhají s učivem rodinní příslušníci. V závěru této kapitoly bude tato hypotéza verifikována či falsifikována.

Graf 11: Změna vztahu mezi studentem a rodinou kvůli studiu na U3V

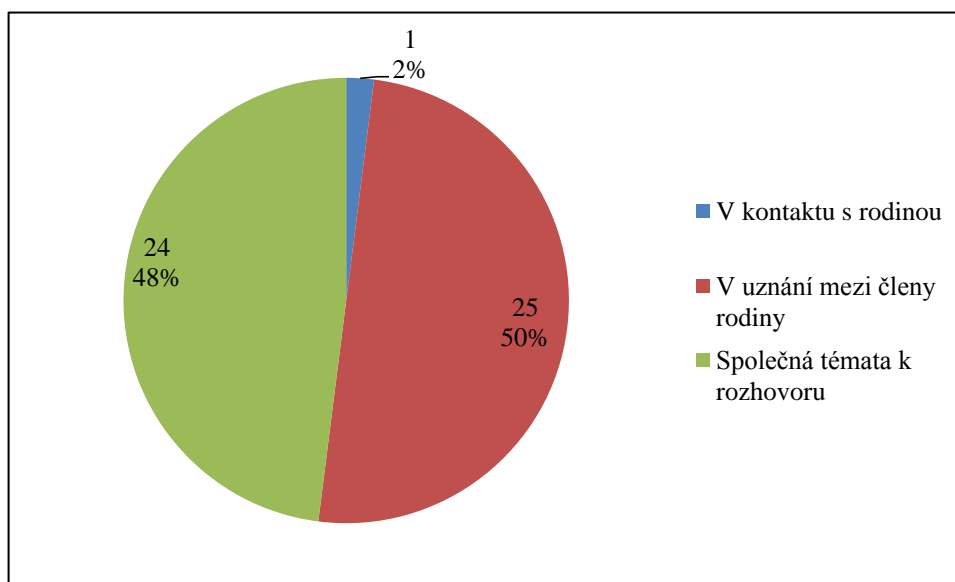
Zdroj¹¹⁷

Z výše uvedeného grafu č. 11 vyplývá, sečtením odpovědí „spíše ano“ a „rozhodně ano“, že celkem 76 % respondentů zaznamenalo změnu spojenou se studiem na U3V. Variantu „rozhodně ne“, využili 4 % respondentů, což odpovídá absolutnímu počtu 2 osob, u těchto respondentů lze předpokládat, že nepřicházejí do kontaktu se svojí rodinou, jelikož žijí sami, tím pádem nemohou zaznamenávat změnu. Poslední možnost variantu „spíše ne“ využilo 20 % respondentů.

¹¹⁷ Autor práce, 2017 (vlastní šetření).

Další analýza dat pracuje pouze se 76 % respondenty, kteří zvolili variantu „rozhodně ano“ či „spíše ano“. Tito respondenti, jejichž absolutní počet je 38 následně vybrali z možností, ve kterých zaznamenali s rodinou největší změnu. Největší změnu zaznamenali s 50 % v uznání mezi členy rodiny, což může být za následek toho, že právě díky studiu se právě jejich životní úroveň zvedá. Pouze malým rozdílem jednoho respondenta byla zastoupenou s 48 % společná témata k rozhovoru. Variantu změny v oblasti kontaktu s rodinou zvolil pouze jeden respondent, jehož procentní hodnota je 2 %. V následujícím grafu č. 12 můžeme vidět výše interpretovaná data.

Graf 12: Oblasti největších zaznamenaných změn v rodině

Zdroj¹¹⁸

Následující tabulka č. 6 náleží k analýze dat týkajících se, zda rodina respondenta studujícího na U3V mu pomáhá se studiem. Z tabulky můžeme vyčíst, že ve 100 % u ženského pohlaví jim pomáhá jejich rodina. Oproti tomu mužskému pohlaví pomáhá rodina pouze u 20 % dotazovaných. Tento jev je patrný z důvodů, kdy právě muži nechtějí přiznat, že si v dané situaci neumí poradit. V tomto jim brání jejich celoživotní hrdost. Kdyžto naopak ženy ve většině případů přiznají, když na danou věc sami nestačí popřípadě i požádají danou svoji rodinu o pomoc.

¹¹⁸ Autor práce, 2017 (vlastní šetření).

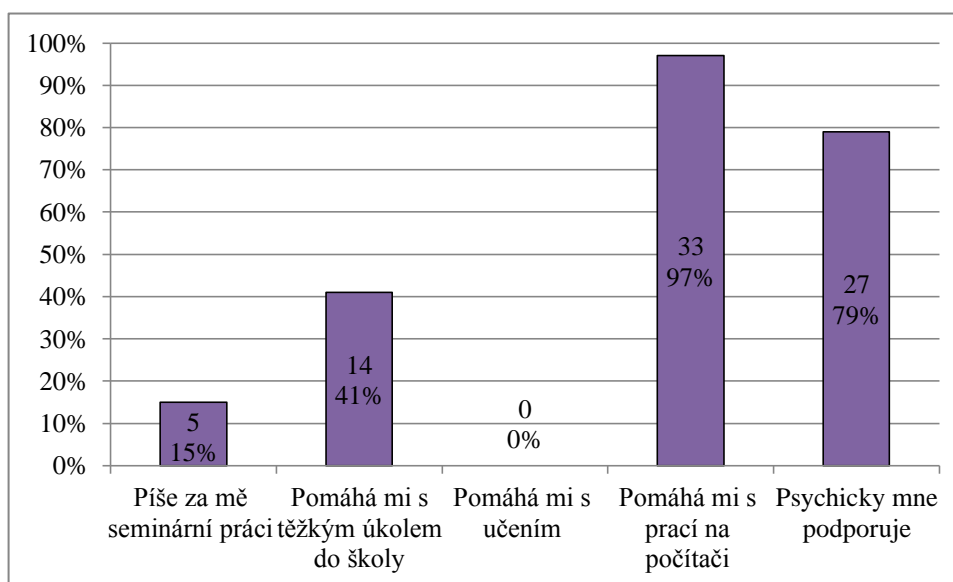
Tabulka 6: Pomoc rodiny při studiu na U3V

Pomoc rodiny	Muži	Ženy
Ano	20 % (4)	100 % (30)
Ne	80 % (16)	0 % (0)

Zdroj¹¹⁹

Další analýza dat se týká respondentů, kteří vybrali variantu, že jim rodina se studiem pomáhá. Tuto variantu vybralo celkem 68 % respondentů. Tito respondenti dále mohli vybrat z více možností, v čem jim jejich rodina pomáhá.

Graf 13: Druh pomoci respondentovi od jeho rodiny

Zdroj¹²⁰

Z výše uvedeného grafu č. 13 je patrné, že 97 % respondentů pomáhá rodina při práci na počítači. Na druhém místě se ocitla psychická podpora od rodiny. S těžkými domácími úkoly pomáhá rodina 41 % respondentům. Psaní seminární práci za respondenta píše rodina v 15 %, z bližší analýzy dat bylo zjištěno, že se jedná

¹¹⁹ Autor práce, 2017 (vlastní šetření).

¹²⁰ Autor práce, 2017 (vlastní šetření).

o ekonomicky aktivní jedince, je tedy možné, že této pomoci využívají v důsledku nedostatku času na přípravu výuky. Pomoc s učením nevyužívá ani jeden respondent, procentní hodnota je tedy 0 %. Tato situace může být způsobena tím, že respondenti již využívají svůj již dávno osvojený vzdělávací systém. Jinými slovy každý respondent se učí jiným způsobem, který mu vyhovuje a do kterého si nechce nechat zasahovat od své rodiny.

Z výše uvedené analýzy dat bylo jednoznačné, že hypotéza č. 5: Studentům U3V pomáhají s učivem rodinní příslušníci., byla verifikována. Především z důvodů, kdy 68 % respondentů využívá během studia pomoc rodiny. Nejvíce využívá pomoc rodiny v 97 % při práci s počítačem. Dále se pomoc rodiny vůči respondentovi odráží v psychické podpoře, pomáhání s těžkými úkoly či v některých případech psaní seminárních prací za respondenta. Díky samotnému studiu se respondentům v 76 % změnil vztah s rodinou. U těchto respondentů z analýzy dat vyšlo, že zaznamenali změnu především v uznání mezi členy rodiny či našli společná témata k rozhovoru.

Autor práce uvádí, že se potvrdila jeho domněnka, týkající se především pomoci s prací na počítači, jelikož starší osoby již mívají s moderní počítačovou technologií problémy. Ze své zkušenosti ví, že se pak starší jedinec obrací na pomoc rodinného příslušníka. Dále také rád vidí, že díky studiu jsou studující ve svých rodinách více uznávání.

ZÁVĚR

Tato bakalářská práce nese název Sociální charakteristiky a motivace studentů ke studiu na univerzitě třetího věku Vysoké školy polytechnické Jihlava. Práce byla rozdělena na dvě části, a to na teoretickou a empirickou.

Teoretická část byla dále rozdělena do pěti kapitol. První kapitola seznamovala čtenáře s úzce souvisejícími základními pojmy, jako byly senior, andragogika, gerontologie, ageismus, gerontogogika a aktivní stárnutí. Druhá kapitola pojednávala o stárnutí a stáří. Tato kapitola byla dále rozdělena do třech podkapitol. V první podkapitole byl čtenář seznámen s charakteristikou pojmů stárnutí a stáří. Následující podkapitola byla věnována historické péči o staré občany. Závěrečná podkapitola této kapitoly se zabývala periodizací stáří. Třetí kapitola byla zaměřena na změny související se stárnutím u seniorů. Čtenáře tato kapitola blíže seznámila ve třech podkapitolách s fyzickými, psychickými a sociálními změnami, které souvisí se stárnutím u seniorů. Předposlední kapitola teoretické části se týkala samotného vzdělávání seniorů. Ve třech podkapitolách čtenáře informovala o možnostech vzdělávání seniorů dále o vzdělávání seniorů ve vybraných státech Evropské unie. V závěru této kapitoly byly popsány vybrané didaktické metody vyskytující se ve vzdělávání seniorů. Pátá a zároveň poslední kapitola teoretické části byla věnována U3V. Zde se byl čtenář seznámen ve dvou podkapitolách o historii U3V, AU3V. Ve třetí podkapitole byl čtenář podrobněji seznámen s U3V na VŠPJ, což bylo především z důvodů, že samotná empirická část této bakalářské práce byla směřována právě na studenty U3V této školy.

Empirická část této práce byla rozdělena do osmi kapitol. První kapitola uvádí čtenáře do empirické části. V druhé kapitole se čtenář seznamuje se stanovenými hypotézami, které byly v dalších kapitolách empirické části verifikovány či falsifikovány podle výsledků analýzy dat. Následuje kapitola popisu souboru, kde se čtenář dozvídá přesné informace o provedeném výzkumu. Mezi základní informace patří, že byla zvolena kvantitativní metodologie, kde jako nástroj sběru dat byl použit dotazník. Celková analýza dat byla prováděna z počtu 50 respondentů. Dále je zde čtenář seznámen s výsledky základních demografických otázek. V následujících

kapitolách byl čtenář seznámen s výsledky analýzy dat týkající se verifikace či falsifikace předem stanovených hypotéz.

Primárním cílem této bakalářské práce bylo zjistit sociální charakteristiky studentů s důrazem na jejich rodinný život, ekonomické zázemí a zájmy. Sekundárním cílem této práce bylo objasnění samotné motivace studentů ke studiu na U3V VŠPJ. Terciálním cílem této práce bylo rozšíření autorových znalostí v oblasti vzdělávání dospělých.

K dosažení primárního a sekundárního cíle bylo využito prostřednictvím analýzy dat v empirické části této práce. Pro tuto bakalářskou práci bylo stanoveno pět hypotéz, které díky analýze dat měly být verifikovány či falsifikovány, aby bylo dosaženo zmíněných cílů.

Hypotéza č. 1: Studium na U3V motivuje studenty ke zvyšování sociálních kontaktů mezi svými vrstevníky., byla verifikována. Ve většině případů respondenti uváděli jako formu své motivace především zvýšení sociálního kontaktu se svými vrstevníky. Toto mělo poté za důsledek, že díky studiu se setkávají více se svými vrstevníky, což mělo také vliv na to, že je začíná jejich život více bavit.

Hypotéza č. 2: Na U3V nalezneme studenty, kteří jsou ekonomicky zajištěni., byla též verifikována. Tato hypotéza byla především verifikována díky zjištění, že ze všech respondentů ovlivnilo finanční stránku pouze dvěma ženy. Dále zde velikou roli hrál sociální status respondentů, podle kterého bylo zjištěno, že se dotazovaní respondenti vyskytují v pozici důchodce, invalidního důchodce či ekonomicky aktivní osoby. Ve většině případů nežijí respondenti sami, což může znamenat, že ve své domácnosti mají více jak dva příjmy. Respondenti, kteří žijí sami, jsou především osoby, které jsou ještě ekonomicky aktivní, tudíž ani tyto osoby nemuseli pocítit ovlivnění jejich finanční stránky.

Hypotéza č. 3: Studium berou studenti jako jednu formu svých zájmů., byla také verifikována. Především to bylo z důvodů, že z analýzy dat vyplynulo, že všichni respondenti berou studium jako jednu z forem svých zájmů. U většiny dotazovaných respondentů bylo zjištěno, že mají více zájmů, někteří však studium na U3V řadí mezi nejoblíbenější a více jak polovina respondentů je řadí mezi oblíbené své zájmy.

Hypotéza č. 4: Díky studiu na U3V se zlepšuje psychická stránka studentů., byla stejně jako předešlé hypotézy verifikována. Zlepšení psychické stránky totiž zaznamenala většina respondentů obou pohlaví. Samotným důvodem bylo

u nadpoloviční většiny respondentů především to, že něčeho dokázali. Významnou roli zde hrálo také zlepšení jejich paměti či nemyslet na svoje nemoci.

Poslední hypotéza č. 5: Studentům U3V pomáhají s učivem rodinní příslušníci., byla verifikována. Z analýzy bylo zjištěno, že respondentům pomáhá rodina ve více jak polovině dotazovaných. Nejvíce v oblasti počítačové technologie. Samotnou pomoc respondenti cítili ze strany rodiny také v jejich psychické podpoře. V některých případech rodinní příslušníci pomáhali respondentům s těžkými úkoly do školy. Díky pomoci rodiny se studiem zaznamenali respondenti změnu ve vztahu se svoji rodinou, která se odrážela například ve společných tématech k rozhovoru.

Realizací tohoto výzkumu byly naplněny předem stanovené cíle, kdy byly zjištěny především sociální charakteristiky studentů s důrazem na jejich rodinný život, ekonomické zázemí a zájmy. Dále se podařilo objasnit samotnou motivaci studentů ke studiu na U3V VŠPJ. Poslední terciální cíl byl naplněn díky samotné tvorbě této bakalářské práce, kdy se autor musel podrobně zabývat danou problematikou.

Tato bakalářská práce by mohla být v budoucnu přínosem dalším studentům zabývajícím se podobným tématem.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

1. ADAMEC, P. a D. KRYŠTOF. *Univerzity třetího věku na vysokých školách*. Brno: Asociace univerzit třetího věku České republiky, 2011. ISBN 978-80-210-5640-4.
2. BENEŠ, M. *Andragogika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2580-2.
3. BOČKOVÁ, V. *Aktuální problémy výchovy a vzdělávání dospělých: Určeno pro stud. oboru andragogika FF UP*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1994. ISBN 80-7067-358-3.
4. BOČKOVÁ, V. *Celoživotní vzdělávání - výzva nebo povinnost?*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 2000. ISBN 80-244-0155-X.
5. DIENSTBIER, Z. *Průvodce stárnutím aneb jak ho oddálit*. 1.vyd. Praha: Radix, 2009. ISBN 978-80-86031-88-0.
6. GREGOR, O. *Stárnout, to je kumšt*. 2. vyd. Praha: Olympia, 1990. ISBN 80-7033-040-6.
7. GREGOR, O. *Muži nestárnou? Ale ženy žijí déle*. Kladno: Delta, 1998. ISBN 80-86091-07-4.
8. HANZL, D. *Úvod do sociální politiky*. Třebíč: AMAPRINT-Kerndl, 2012. ISBN 978-80-87710-02-9.
9. HAŠKOVCOVÁ, H. *Fenomén stáří*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1990. ISBN 80-7038-158-2.
10. HAŠKOVCOVÁ, H. *Fenomén stáří*. 2. vyd., podstatně přeprac. a dopl. Praha: Havlíček Brain Team, 2010. ISBN 978-80-87109-19-9.
11. HOLMEROVÁ, I. B. JURAŠKOVÁ a K. ZIKMUNDOVÁ. *Vybrané kapitoly z gerontologie*. 3., přeprac. a dopl. vyd. Praha: EV public relations, 2007. ISBN 978-80-254-0179-8.

12. KALVACH, Z. *Geriatric a gerontologie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2004. ISBN 80-247-0548-6.
13. KOCIANOVÁ, R. a M. DVOŘÁKOVÁ (eds.). *Vzdělávání a rozvoj seniorů*. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, 2013. ISBN 978-80-7308-469-1.
14. LANGMEIER, J. a D. KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2.vyd. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1284-9.
15. LIVEČKA, E. *Úvod do gerontopedagogiky*. Praha: ÚŠI MŠ ČSR, 1979.
16. MAŇÁK, J. a V. ŠVEC. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5.
17. MÜHLPACHR, P. *Gerontopedagogika*, 2. vyd., Brno: Masarykova univerzita 2009, ISBN 978-80-210-5029-7.
18. MÜHLPACHR, P. *Gerontopedagogika*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3345-2.
19. ONDRUŠKOVÁ, J. *Stáří a smysl života*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1997-2.
20. PACOVSKÝ, V. *Proti věku není léku?: úvahy o stárnutí a stáří*. 1.vyd. Praha: Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-486-1.
21. PETŘKOVÁ, A. a R. ČORNANIČOVÁ. *Gerontagogika: úvod do teorie a praxe edukace seniorů*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. ISBN 80-244-0879-1.
22. PRŮCHA, J. a J. VETESKA. *Andragogický slovník*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3960-1.
23. ŘÍČAN, P. *Cesta životem*. 2. vyd. Praha: Portál, 2004, s. 332. ISBN 80-7367-124-7.
24. STUART-HAMILTON, I. *Psychologie stárnutí*. 1.vyd. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-274-2.
25. ŠERÁK, M. *Zájmové vzdělávání dospělých*. 1.vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-551-6.

26. ŠEREDOVÁ, A. *Sociální pomoc zdravotně postiženým a seniorům*. Třebíč: AMAPRINT-Kerndl, 2012. ISBN 978-80-87710-09-8.
27. ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, J. *Přehled vývojové psychologie*. 1. vyd. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1999. ISBN 80-7067-953-0.
28. ŠPATENKOVÁ, N. a L. SMÉKALOVÁ. *Edukace seniorů: geragogika a gerontodidaktika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5446-8.
29. TILLICH, J. *Deset let vzdělávacích aktivit pro seniory*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1997. ISBN: 80-7067-824-0.
30. TOMEŠ, I. *Sociální politika: teorie a mezinárodní zkušenost: výběr z přednášek přednesených na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy*. 1. vyd. Praha: Sociopress, 1996. ISBN 80-902260-0-0.
31. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1318-5.
32. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.
33. VETEŠKA, J. *Mediace a probace v kontextu sociální andragogiky*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-898-7.
34. VIDOVIČOVÁ, L. a E. GREGOROVÁ, *Mainstreaming věku jako strategie managementu populací se stárnoucí demografickou strukturou*. 1. vyd. Praha: VÚPSV, výzkumné centrum Brno, 2007. ISBN 978-80-87007-57-0.
35. VODÁČKOVÁ, D. *Krizová intervence*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-696-9.

Seznam použitých internetových zdrojů

1. ASOCIACE UNIVERZIT TŘETÍHO VĚKU: *Členové* [online]. [cit. 2016-11-05]. Dostupné z: <http://www.au3v.org/home/clenove>
2. ASOCIACE UNIVERZIT TŘETÍHO VĚKU: *Historie AU3V* [online]. [cit. 2016-11-04]. Dostupné z: <http://www.au3v.org/home/historie>

3. ASOCIACE UNIVERZIT TŘETÍHO VĚKU: *Poslání a vize* [online]. [cit. 2016-11-04]. Dostupné z: <http://www.au3v.org/home/podani-a-vize/poslani>
4. FRAM PROJEKT: *Aktivní stárnutí* [online]. [cit. 2016-11-05]. Dostupné z: <http://www.framprojekt.eu/aktivni-starnuti>
5. KLUB AKTIV: *Informace o VU3V* [online]. [cit. 2016-11-04]. Dostupné z: <http://www.klubaktiv.cz/info>
6. SLOVNÍK-CIZÍCH-SLOV: *Ageismus* [online]. [cit. 2016-11-04]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/ageismus>
7. VENKRBCOVÁ, Š. VŠPJ: *Charakteristika studijního oboru*, 2016 [online]. [cit. 2016-11-05]. Dostupné z: <https://u3v.vspj.cz/obecne-informace>
8. VENKRBCOVÁ, Š. VŠPJ: *Podmínky studia*, 2016 [online]. [cit. 2016-11-05]. Dostupné z: <http://u3v.vspj.cz/u3v-podminky-studia>
9. VENKRBCOVÁ, Š. VŠPJ: *Studijní programy*, 2016 [online]. [cit. 2016-11-05]. Dostupné z: <https://u3v.vspj.cz/u3v-studijni-programy>
10. VENKRBCOVÁ, Š. VŠPJ: *Závěrečná práce*, 2016 [online]. [cit. 2016-11-05]. Dostupné z: <https://u3v.vspj.cz/zaverecne-prace>

SEZNAM ZKRATEK

A3V	-	Akademie třetího věku
AU3V	-	Asociace univerzit třetího věku
U3V	-	Univerzity třetího věku
UVČ	-	Univerzity volného času
VŠPJ	-	Vysoká škola polytechnická Jihlava
VU3V	-	Virtuální univerzita třetího věku

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Seznam tabulek

Tabulka 1: Seznam vysokých škol v AU3V	34
Tabulka 2: Studijní obory U3V na VŠPJ	36
Tabulka 3: Ovlivněná finanční stránka studentů studiem na U3V	47
Tabulka 4: Studium jako forma zájmů.....	49
Tabulka 5: Jiné zájmy studentů U3V kromě studia	49
Tabulka 6: Pomoc rodiny při studiu na U3V	56

Seznam grafů

Graf 1: Pohlavní rozložení respondentů	41
Graf 2: Bydliště respondentů	42
Graf 3: Věk respondentů.....	42
Graf 4: Motivace ke studiu na U3V	44
Graf 5: Příležitosti setkávání se s kolegy z U3V	45
Graf 6: Změna osobního života studiem na U3V	46
Graf 7: Rozložení respondentů dle jejich sociálního statusu	48
Graf 8: Studium na U3V dle oblíbenosti zájmů studentů.....	50
Graf 9: Názory respondentů na zlepšení jejich psychiky studiem na U3V	52
Graf 10: Důsledek zlepšení psychiky studentů.....	53

Graf 11: Změna vztahu mezi studentem a rodinou kvůli studiu na U3V	54
Graf 12: Oblasti největších zaznamenaných změn v rodině	55
Graf 13: Druh pomoci respondentovi od jeho rodiny	56

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A - Dotazník.....	I
----------------------------------	----------

Příloha A - Dotazník

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

**Sociální charakteristiky a motivace ke studiu u studentů na
univerzitě třetího věku Vysoké školy polytechnické Jihlava
*dotazník***

Dotazník zpracoval:

Martin Hříbek

Vážení respondenti,

dovolte mi, abych se Vám následně představil, jmenuji se Martin Hříbek a jsem studentem prezenční formy studia Vzdělávání dospělých na Univerzitě Jana Amose Komenského v Praze.

V rámci studia zpracovávám svoji bakalářskou práci na téma „Sociální charakteristiky a motivace ke studiu u studentů na univerzitě třetího věku Vysoké školy polytechnické Jihlava.“

Tímto bych Vás chtěl požádat o vyplnění tohoto dotazníku. Vyplnění tohoto dotazníku je zcela anonymní. Získané údaje budou použity pouze pro účely zpracování mé bakalářské práce.

Předem děkuji za Váš čas a ochotu

Martin Hříbek
Student UJAK

Pokyny pro vyplňování

Po pečlivém přečtení každé otázky zvolte odpověď, která nejlépe vystihuje Váš názor. Tuto odpověď zakroužkujte. Zakroužkujte prosím jen 1 možnost, pokud není u otázky uvedeno jinak. V případě, že zakroužkuje chybnou odpověď či se nakonec rozhodnete pro jinou, přeškrtněte Vaši původní odpověď a zakroužkujte novou.

1. Byl/a jste již někdy dotazován/a na podobné téma?
a) Ano
b) Ne

V otázkách číslo 2 a 3 můžete zakroužkovat více odpovědí.

2. Jaká byla Vaše původní motivace ke studiu na univerzitě třetího věku?
a) Chtěl / a jsem se dozvědět nové informace
b) Chtěl/a jsem být mezi lidmi stejných zájmů a věku
c) Chtěl/a jsem se naučit pracovat s počítačem
d) Jiné
3. V čem změnilo studium na univerzitě třetího věku Váš osobní život?
a) Přijdu do většího kontaktu se svými vrstevníky
b) Život mě více baví
c) Mám méně volného času
d) V ničem

4. Setkáváte se se svými kolegy z univerzity třetího věku i mimo studium?
a) Ano
b) Ne

V případě, že jste zvolil/a variantu ne, pokračujte prosím otázkou číslo 6

5. Při jakých příležitostech se nejvíce setkáváte se svými kolegy z univerzity třetího věku?
a) Návštěva kulturních akcí
b) Návštěva kavárny
c) Turistika
d) Jiné
6. Berete studium na univerzitě třetího věku jako jednu formu svých zájmů?
a) Ano
b) Ne

7. Máte nějaké jiné zájmy kromě univerzity třetího věku?
a) Ano
b) Ne

V případě, že jste zvolil/a variantu ne, pokračujte prosím otázkou číslo 9

8. Vyberte z uvedených možností, podle svých zájmů, kam řadíte studium na univerzitě třetího věku:
a) Nejoblíbenější
b) Oblíbený
c) Méně oblíbený
d) Dobrý
e) Neoblíbený
9. Změnil se Vám vztah s rodinou kvůli studiu na univerzitě třetího věku?
a) Rozhodně ano
b) Spíše ano
c) Rozhodně ne
d) Spíše ne

V případě, že jste na předchozí otázku zvolil/a variantu a) Rozhodně ano či variantu b) Spíše ano, pokračujte následující otázkou, ve které můžete zakroužkovat více odpovědí. Pokud jste zvolil/a variantu c) Rozhodně ne či variantu d) Spíše ne, pokračujte prosím otázkou číslo 11

10. V jakých oblastech s rodinou jste zaznamenal/a největší změnu?
a) V kontaktu s rodinou
b) V uznání mezi členy rodiny
c) Společná témata k rozhovoru
11. Pomáhá Vám rodina při studiu?
a) Ano
b) Ne

V případě, že jste zvolil/a variantu a) Ano, pokračujte otázkou číslo 12, kde můžete vybrat více možností, pokud jste zvolil variantu b) Ne, pokračujte prosím otázkou číslo 13

12. Jak Vám pomáhá Vaše rodina při studiu?	
a) Píše za mě seminární práce	
b) Pomáhá mi s těžkým úkolem do školy	
c) Pomáhá mi s učením	
d) Pomáhá mi s prací na počítači	
e) Psychicky mne podporuje	
13. Zlepšila se Vaše psychika se studiem na univerzitě třetího věku?	
a) Rozhodně ano	
b) Spíše ano	
c) Rozhodně ne	
d) Spíše ne	

V případě, že jste zvolil/a variantu c) Rozhodně ne či variantu d) Spíše ne, pokračujte prosím otázkou číslo 15

14. Co vedlo ke zlepšení Vaší psychiky související se studiem na univerzitě třetího věku?	
a) Zlepšení paměti	
b) Nemyslel/a jsem na nemoci	
c) Pocit toho, že jsem něčeho dosáhnul/a	
15. Ovlivnilo studium na univerzitě třetího věku Vaši finanční stránku?	
a) Ano	
b) Ne	
16. V jakém sociálním statusu se v současné době vyskytujete?	
a) Důchodce	
b) Invalidní důchodce	
c) Nezaměstnaný/á	
d) Rentiér	
e) Ekonomicky aktivní osoba	
17. V současné době žijete?	
a) S rodinou	b) S partnerem/partnerkou
c) S manželem/manželkou	d) Sám/Sama

18. Kde v současné době žijete?
a) Město
b) Vesnice
19. Vyberte prosím, do jaké věkové hranice spadáte?
a) 50-60 let
b) 60-65 let
c) 65-75 let
d) 75-80 let
e) 80 a více let
20. Jaké je Vaše pohlaví?
a) Muž
b) Žena

Tímto bych Vám chtěl velice poděkovat za vyplnění dotazníku.

Přeji Vám pěkný zbytek dne

Martin Hříbek

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Martin Hříbek

Obor: Vzdělávání dospělých

Forma studia: prezenční studium

Název práce: Sociální charakteristiky a motivace studentů ke studiu na univerzitě třetího věku Vysoké školy polytechnické Jihlava

Rok: 2017

Počet stran textu bez příloh: 52

Celkový počet stran příloh: 7

Počet titulů českých použitých zdrojů: 35

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 10

Vedoucí práce: Ing. Zuzana Pěchotová